

PUHTIA KASVATUSKUMPPANUU- TEEN

Avoimet iltapäivät päiväkodin työmuotona

Kaisa Kuikka

Opinnäytetyö
Syyskuu 2015
Sosiaaliala

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutus

KUIKKA, KAISA:

Puhtia kasvatuskumppanuuteen
Avoimet iltapäivät päiväkodin työmuotona

Opinnäytetyö 52 sivua, joista liitteitä 4 sivua
Syyskuu 2015

Tämä opinnäytetyö oli toiminnallinen työ, toimintatutkimus, jonka tarkoituksena oli kehittää kasvatuskumppanuutta ja yhteistyötä vanhempien kanssa varhaiskasvatuksessa. Kasvatuskumppanuutta lähestyttiin työssä osallisuuden ja vuorovaikutuksen kautta. Aineistokeruumenetelminä käytettiin kyselyjä ja havainnointia. Kysely oli informoitu kysely, joka jaettiin niin vanhemmille kuin päiväkodin henkilökunnalle. Kyselyillä kerättiin tietoa vanhempien ja ammattilaisten näkemyksistä tämänhetkisestä yhteistyöstä. Toiminnallinen osuus muodostui päiväkodissa pidetyistä avoimista iltapäivistä vanhemmille. Avoimien iltapäivien tarkoituksena oli tarjota vanhemmille lapsen haun yhteydessä mahdollisuus keskusteluun ajankohtaisista aiheista sekä päästä näkemään videolta ryhmän arkea. Tutkimuskysymyksiä työssä olivat: Minkälainen on vanhempien ja ammattilaisten kokemukset kasvatuskumppanuudesta? Mitkä asiat toimivat ja eivät toimi tämän hetkisessä yhteistyössä? Mitä avoimet iltapäivät tuovat kasvatuskumppanuuteen? ja Onko tämän tyylinen yhteistyömuoto tarpeellinen kasvatuskumppanuuden rakentumisessa?

Tulokset osoittivat, että vanhemmat toivoivat enemmän tietoa lapsen päivästä ja ammattilaiset vanhempien osallistumista yhteistyöhön. Avoimet iltapäivät oli toimiva foorumi, mikä tarjosi vanhemmille erilaista lähestymistapaa keskustella asioista.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että vanhemmille riittivät kasvatuskumppanuudessa arkipäiväiset asiat, kun taas ammattilaiset ajattelivat kasvatuskumppanuutta teoreettisesti ja erilaisten taitojen sekä tietojen yhdistämisenä. Avoimet iltapäivät lisäsivät vanhempien osallisuutta ja keskustelua sekä mahdollistivat vertaistuen saamisen.

Asiasanat: kasvatuskumppanuus, osallisuus, vuorovaikutus, yhteistyö

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

KUIKKA, KAISA
Energy to Educational Partnership
Open Afternoons as Part of Co-operation

Bachelor's thesis 52 pages, appendices 4 pages
September 2015

The purpose of this functional thesis was to improve educational partnership and co-operation with parents. In this thesis partnership was approached through sharing and interaction. The data were collected using questionnaires and observation. A questionnaire about current co-operation was given to parents as well as the staff of the kindergarten. The functional part of this thesis were held as open afternoons with parents at the kindergarten. The purpose of the open afternoons was to offer possibility to have conversation about current subjects and also to watch a video on their children`s day at the kindergarten. The open afternoons were held two times. The topics of the conversations were children`s identity and interaction.

The results of thesis showed that the parents hoped for more information about the child`s day and the professionals hoped that parents would participate more in co-operation. The open afternoons provided successful forum where the parents could discuss.

The conclusion was that the parents were satisfied with ordinary matters in the co-operation whereas the professionals thought the educational partnership theoretically and as a combination of different skills and information. The open afternoons increased the co-operation and discussion with parents and allowed peer support.

Key words: educational partnership, co-operation, sharing, interaction

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINÄYTEYÖN TOTEUTUS.....	7
2.1	Tutkimuksen tarkoitus, tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	7
2.2	Aineiston hankinta ja kohderyhmä	8
2.3	Tutkimusmenetelmät	10
2.4	Aineiston analyysi.....	11
2.5	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	13
3	KASVATUSKUMPPANUUS VARHAISKASVATUKSESSA	15
3.1	Kasvatuskumppanuus yhteistyömuotona.....	15
3.2	Kasvatuskumppanuus vuorovaikutuksena.....	17
3.3	Kasvatuskumppanuus osallisuutena	20
3.4	Vanhemmat ja ammattilaiset toimijoina kasvatuskumppanuudessa.....	22
3.5	Kasvatuskumppanuuden mahdollisuudet ja haasteet.....	24
4	KOKEMUKSIA KASVATUSKUMPPANUUDESTA.....	26
4.1	Kasvatuskumppanuus ammattilaisen näkökulmasta.....	26
4.2	Kasvatuskumppanuus vanhemman näkökulmasta.....	28
4.3	Kyselyiden arviointi.....	30
5	KASVATUSKUMPPANUUDEN SYVENTÄMINEN AVOIMIEN ILTAPÄIVIEN AVULLA	33
5.1	Lähtökohdat ja suunnitelma.....	33
5.2	Kokemuksia avoimista iltapäivistä	35
5.3	Avoimien iltapäivien arviointi	37
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	40
7	POHDINTA.....	44
	LÄHTEET.....	47
	LIITTEET	49
	Liite 1. Ammattilaisten kyselylomake.....	49
	Liite 2. Vanhempien tiedote ja kyselylomake	50
	Liite 3. Avoimien iltapäivien tiedote.....	52

1 JOHDANTO

Kasvatuskumppanuus on olennainen osa varhaiskasvatustyötä päiväkodeissa. Viime aikoina aiheesta on kirjoitettu paljon kirjallisuutta, tehty tutkimusta ja opinnäytetöitä. Silti vuodesta toiseen kasvatuskumppanuus näyttää jäävän vain sanahelinäksi ja muun työn taustalle. Kiristyvää taloustilanne osaltaan näkyy päivähoitoryhmissä, ja ylisuurissa ryhmissä, jolloin yhteistyö on ensimmäinen asia mistä karsitaan. Myös nykyajan vanhemmilla on entistä enemmän asioita hoidettavana, ja ylimääräiset keskustelut harvoin sopivat perheiden elämään. Pohdin opinnäytetyössäni kasvatuskumppanuutta vanhemman ja ammattilaisen näkökulmasta. Olen ottanut opinnäytetyöhöni kehittämisenäkökulmana erilaiset yhteistyömuodot. Perinteisten yhteistyömuotojen lisäksi olen tutkinut avoimien iltapäivien merkitystä yhteistyössä. Avoimet iltapäivät olen kehittänyt täydentämään päivittäistä kasvatuskumppanuutta.

Kasvatuskumppanuus koostuu monista eri tekijöistä. Sen rakentumisessa pidän tärkeänä vanhempien ja ammattilaisten osallisuutta sekä vuorovaikutusta. Vanhempien kanssa käydään päivittäin keskusteluja ja vuosittain vasukeskusteluja, jotka ovat osa kasvatuskumppanuutta. Kasvatuskumppanuuteen tarvitaan paljon vuorovaikutustilanteita, jotta saadaan syvennettyä yhteistyötä. Vuorovaikutus yhteistyössä on erityislaatuista, koska se rakentuu lapsen ympärille ja ammattilainen ottaa sen onnistumisesta vastuun. Vanhempien ja ammattilaisen osallisuus vaikuttaa siihen kuinka paljon vuorovaikutusta käydään ja kuinka käytyjä keskusteluja hyödynnetään.

Kasvatuskumppanuuden laatu ei ole yhdentekevää. Päivähoidolla on monenlaisia tehtäviä ja sen yksi tehtävistä on vanhemmuuden tukeminen. Lastensuojelulakiin (2010/88) on kirjoitettu, että varhaiskasvatus toimii ehkäisevänä lastensuojeluna. Kunta järjestää ehkäisevää lastensuojelua lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi päivähoidossa (Lastensuojelulaki 2010, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P3a>). Lapsen hyvinvointiin vaikuttavat hänen vanhempansa, jolloin vanhempia tukemalla autetaan myös lapsen hyvinvointia.

Perheiden ja lasten hyvinvointiin voidaan vaikuttaa monella eri tavalla. Kaikki tavat eivät sovellu kaikille, jolloin yhteistyömuodoissa on hyvä löytyä vaihtelua. Pidän tärkeänä, että päivähoidossa kehitetään erilaisia yhteistyömuotoja, jolloin voitaisiin mahdollisimman moni perhe tavoittaa. Opinnäytetyössäni tavoitteena on tarjota erilaista yhteistyömallia, avoimia iltapäiviä. Sen tarkoitus on osallistaa vanhemmat ryhmän toimintaan, tarjota vertaistukea muista vanhemmista ja puuttua asioihin ennakoiden. Avoimissa iltapäivissä tarjottiin keskustelu mahdollisuus vanhemmille ja pyrittiin kehittämään vuorovaikutusta vanhempien kanssa. Aiheina iltapäivissä olivat lapsen vuorovaikutus ja identiteetti.

Työssäni yhtenä materiaalina olen käyttänyt vanhemmille ja kasvattajatiimeille jaettua kyselyä. Kasvatuskumppanuudessa osallisena on aina vanhempi ja ammattilainen, mutta molemmilla on yhteistyössä erilainen merkitys ja näkökulma. Näiden näkökulmien yhdistäminen voi joskus olla haastavaa tai aina ne eivät kohtaa. Kasvatuskumppanuus lähtee meistä ammattilaisista, me luomme pohjan yhteistyölle ja innostamme vanhemmat mukaan. Yhteistyö on jokaisen vanhemman kanssa erilaista, jonka vuoksi tarvitaan paljon erilaisia työmuotoja yhteistyöhön. Kasvatuskumppanuuden laaja-alaisuudesta huolimatta, yritän ajatella asiaa yksinkertaisena ja pohtia sen erilaisia mahdollisuuksia.

2 OPINÄYTEYÖN TOTEUTUS

2.1 Tutkimuksen tarkoitus, tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäyteyön tarkoituksena on kehittää kasvatuskumppanuutta ja yhteistyötä vanhempien kanssa varhaiskasvatuksessa. Tarkoitus on löytää erilainen keino syventää kasvatuskumppanuutta ja osallistuttaa vanhemmat enemmän päiväkotiryhmän toimintaan sekä samalla tehdä toimintaa näkyvämmäksi.

Kasvatuskumppanuutta tutkin vanhempien ja ammattilaisen näkökulmasta. Teetin kyselyn Hallilan päiväkodin henkilökunnalle ja Vilttitossut ryhmän vanhemmille. Kyselyiden tavoitteena oli selvittää kasvatuskumppanuutta ja sen tämän hetkistä toimivuutta niin vanhempien kuin ammattilaisen näkökulmasta. Kyselyiden tarkoituksena oli täydentää omaa näkemystäni aiheesta sekä toimia avoimen iltapäivän tarkoituksen tukena.

Avoimen iltapäivän tarkoituksena oli syventää kuluneen vuoden aikana tehtyä yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta. Avoimessa iltapäivässä halusin tarjota vanhemmille erilaisen yhteistyömuodon ja tutkia samalla, miten tämän tyylinen yhteistyö voisi toimia. Tavoitteena oli syventää kasvatuskumppanuutta, parantaa vuorovaikutusta vanhempien kanssa ja tarjota vertaistuen mahdollisuus. Iltapäivien tarkoitus oli olla helposti toteutettavissa ja lähestyttävissä. Tavoitteena oli tuoda esille yksi yhteistyötapa, millä kasvatuskumppanuus voidaan tuoda näkyväksi. Sen tarkoitus ei ollut olla erillinen tapahtuma vaan osa jokapäiväistä työskentelyä.

Tutkimuskysymykset tässä opinnäytetyössä ovat:

Minkälaisia ajatuksia ammattilaisilla ja vanhemmilla on tämän hetkisestä yhteistyöstä?

Mitkä asiat toimivat ja eivät toimi tämän hetkisessä yhteistyössä?

Mitä avoimet iltapäivät voivat tarjota päivittäiseen yhteistyöhön?

Onko tämän tyylinen yhteistyömuoto tarpeellinen kasvatuskumppanuuden rakentumisessa?

2.2 Aineiston hankinta ja kohderyhmä

Aineisto kerättiin Tampereen Hallilan päiväkodissa. Aineiston keruuseen hankin Tampereen kaupungin varhaiskasvatusyksiköltä tutkimusluvan. Tutkimuslupa myönnettiin maaliskuussa 2014. Avoimet iltapäivät pidettiin päiväkodin alle 3-vuotiaiden ryhmässä ja kyselyt vanhemmille jaettiin tämän ryhmän vanhemmille. Ammattilaisten kyselyt jaettiin koko päiväkodin eri ryhmien tiimeille. Itse olen työskennellyt Hallilan päiväkodissa seitsemän vuotta. Pääsin keräämään aineiston henkilökohtaisesti ja avoimissa iltapäivissä vanhemmat olivat tuttuja minulle.

Keskustelin päiväkodin pedagogisessa tiimissä kasvatuskumppanuudesta maaliskuussa 2014 ja jaoin kyselyt ammattilaisille. Keräsin kyselyillä tietoa kasvattajien kokemuksista yhteistyössä. Kyselyssä tuli täyttää yhteistyön näkemykset paperille nelikenttäanalyysin tyyliin (Liite 1). Kysyin kasvattajatiimeiltä kasvatuskumppanuudesta: mikä toimii, mikä ei toimi, mitä tulisi olla enemmän ja onko jotain mitä jättäisit pois. Kysyin myös minkälaista yhteistyötä kasvattajatiimit tekevät tällä hetkellä vanhempien kanssa. Kasvattajatiimit saivat omissa tiimipalavereissa vastata kysymyksiin, ja he palauttivat kyselyn minulle keväällä 2014. Hallilan päiväkodissa on seitsemän kasvattajatiimiä ja kussakin tiimissä on 2-4 kasvattajaa. Tiimeissä henkilökuntaa on eri ammattiryhmistä kuten lastenhoitaja, lastentarhaopettaja ja avustaja. Ammattilaisille teettämään kyselyyn vastasi kuusi tiimiä seitsemästä.

Vanhemmille teettämä kysely koostui avoimista kysymyksistä. Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara (2007) kirjoittavat, että avoimissa kysymyksissä esitetään kysymys ja jätetään tyhjä tila vastausta varten. Avoimet kysymykset ovat hyviä siinä, että ne antavat vastaajalle mahdollisuuden sanoa, mitä hänellä on todella mielessään. Tämä eroaa monivalintatyyppeistä kysymyksistä, jotka kahlitsevat vastaajan valmiiksi rakennettuihin vaihtoehtoihin (Hirsijärvi ym. 2007, 193-196). Vanhemmille halusin tehdä kysymykset hyvin selkeiksi ja yksinkertaisiksi, koska kasvatuskumppanuus käsitteenä on välillä hankala. Vanhempien kyselyssä on selkeä kysymys, mihin vastataan kun taas ammattilaisten kyselyssä kysymykset olivat laajempia ja niihin pystyi vastamaan eri näkökulmista. Vanhempien kysymykset on tehty samaan tyyliin kuin ammattilaisten. Kysymyksissä on haettu vastausta kysymyksille onko jotain ollut liikaa tai liian vähän.

Vanhempien kyselyyn vastasi Vilttitossujen ryhmän vanhemmat. Kysely ja saatekirje jaettiin ryhmän vanhemmille keväällä 2014 (liite 2). Kyselyä jaettiin yhteensä 16 kappaletta ja niitä palautettiin takaisin kahdeksan kappaletta eli puolet ryhmän vanhemmistä vastasi kyselyyn.

Avoimet iltapäivät toteutettiin Hallilan päiväkodin Vilttitossujen ryhmässä. Itse siirryin Vilttitossujen ryhmään syksyllä 2013. Ryhmässä on 16 alle kolmivuotiaasta lasta ja neljä aikuista. Minun lisäksi ryhmässä työskenteli kolme lastenhoitajaa. Kasvatuskumppanuuden toteuttamisen aloitimme melko alusta, koska ryhmässä aloitti paljon uusia lapsia ja osa kasvattajista oli myös uusia. Ryhmässä oli viime kaudelta jatkavia lapsia seitsemän kappaletta ja yhdeksän lasta oli uusia asiakkaita. Kasvatuskumppanuus lähti käyntiin hyvin tutustumisilla ja vasu-keskusteluilla. Myös päivittäisiin keskusteluihin oli varattu aikaa. Monien perheiden kanssa päästiin hyvälle keskustelutasolle, mutta osaltaan keskustelut jäivät lyhyiksi ja pintapuoleiseksi.

Avoimien iltapäivät toimivat ryhmässä uutena yhteistyömuotona. Tarkoituksena oli tarjota vanhemmille mahdollisuus keskusteluun ajankohtaisista aiheista sekä päästä näkemään videolta ryhmän arkea. Avoin iltapäivä ei ollut erillinen tapahtuma, vaan tarkoitus oli matalalla kynnyksellä pitää avoin keskustelutilaisuus. Keskustelutilaisuuden aloitteena toimivat videopätkät, joita olin kuvannut ryhmän lapsista kahden viikon ajan. Videoiden tarkoitus oli saada vanhemmat jäämään päiväkotiin hetkeksi ja toimia keskustelun avaajana. Päivittäisten kuulumisten vaihdosta tämä erosi sillä, että henkilökunta oli varautunut keskustelemaan aiheesta pidempään. Vanhemmat myös näkivät videon avulla lapsen päivän tekemisiä sekä vanhemmille oli etukäteen jaettu tietoa ajankohtaisesta aiheesta, joka mahdollisti vanhemmille mahdollisuuden syventyä asiaan eri tavalla. Kevään 2014 aikana järjestin Vilttitossujen ryhmässä kaksi avointa iltapäivää yhdestä aiheesta; lapsen vuorovaikutus ja identiteetti. Vanhemmille oli etukäteen jaettu tiedote valitusta aiheesta. (Liite 3).

2.3 Tutkimusmenetelmät

Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö ja toimintatutkimus. Tutkimus on laadullinen ja sen aineistonkeruumenetelminä käytetään kyselyjä ja havainnointia. Opinnäytetyössäni on kehittämisenäkökulmana kasvatuskumppanuus ja yhteistyö vanhempien kanssa. Avoimien iltapäivien tarkoitus oli yhteistyön kehittäminen ja erilaisten työtapojen löytäminen. Heikkinen (2008) kirjoittaa, että työn kehittäminen vaatii ihmisten välisen yhteistoiminnan ja vuorovaikutuksen edistämistä. Sen onnistumiseen yleensä tarvitsee ottaa huomioon muiden tehtävät, organisaatio ja toimintaympäristö. Hän kuvaa, että toimintatutkimuksessa kehitetään käytäntöjä entistä paremmaksi järjen ja tavoitteellisuuden kautta. Siinä tutkitaan ihmisen toimintaa, ja se kohdistuu erityisesti sosiaaliseen toimintaan, joka pohjautuu vuorovaikutukseen. Toimintatutkimus on tavallisesti ajallisesti rajattu tutkimus- ja kehittämisprojekti, jossa suunnitellaan ja kokeillaan uusia toimintamuotoja. Pienimuotoisimmillaan se on oman työn kehittämistä. Toimintatutkimuksen ja oman työn kehittämisen eroavaisuuden raja on liukuva. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa uutta tietoa ja saattaa se julkisesti arvioitavaksi (Heikkinen ym. 2008, 16-17, 30).

Molemmissa kyselyissä kyselyjen muoto oli informoitu kysely, missä tutkija jakaa lomakkeet henkilökohtaisesti. Uusitalo (1996) kirjoittaa, että informoidussa kyselyssä on mahdollisuus kertoa tutkimuksen tarkoituksesta, selostaa kyselyä sekä vastata kysymyksiin (Uusitalo 1996, 91). Avoimet kysymykset myös sallivat vastaajien ilmaista itseään omin sanoin, ei ehdota vastauksia ja antaa mahdollisuuden tunnistaa motivaatioon liittyviä seikkoja (Hirsijärvi ym. 2014, 198-201).

Kyselyiden avulla saatua tutkimustietoa käytettiin yhtenä osana toimintatutkimuksessa. Kyselyistä saatuja tietoja voitiin myös käyttää avoimien iltapäivien tarkastelussa. Avoimissa iltapäivissä käytettiin tutkimusmenetelmänä opinnäytetyön laatijan tekemiä havaintoja toiminnasta. Havainnointi oli osallistuvaa havainnointia, jossa Uusitalon (1996) mukaan tutkija osallistuu ryhmän toimintaan sen yhtenä jäsenenä. Sen etu on, ettei tutkija vaikuta tai luo tutkimustilannetta, jolloin toiminta ja käyttäytyminen ovat autenttista. Tällöin tutkija voi saada tietoa, jota ulkopuoliselle ei paljastettaisi (Uusitalo 1996, 90).

Opinnäytetyön laatija on osallistunut tutkittavien ehdoilla heidän toimintaansa, mitä Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara (2014) kuvaavat tyypillisenä tapana osallistuvassa havainnoinnissa. Tutkimus on kenttätutkimus, tutkija yrittää päästä havainnoitavan ryhmän jäseneksi (Hirsijärvi ym. 2014, 216). Havainnointi perustuu opinnäytetyön laatijan vapaasti tekemiin kirjattuihin havaintoihin jokaisesta avoimesta iltapäivästä.

2.4 Aineiston analyysi

Aineiston analyysissä käytin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Jouni Tuomi ja Anneli Sarajärvi (2011) kirjoittavat kirjassaan laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysistä. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysiä väljänä teoreettisena kehyksenä. Teoriaohjaavassa analyysissä teoreettiset käsitteet tuodaan valmiina, ilmiöstä jo tiedettynä asiana. Sisällönanalyysin ensimmäisenä asiana päätetään mitkä asiat liittyvät tutkimuskysymyksiin. Tämän jälkeen aineisto litteroidaan tai koodataan (Tuomi & Sarajärvi 2011, 92, 117). Tämän tutkimuksen kyselyiden vastaukset ja havainnoinnit on kirjoitettu auki kohta kohdalta eli litteroitu. Tämän jälkeen päätin mikä aineistossa kiinnostaa ja mikä jätetään pois. Aineistoon tehtiin teemoittelua, luokittelua ja tyypittelyä.

Teemoittelussa on kysymys aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan. Luokittelussa aineistosta määritellään luokkia ja lasketaan, montako kertaa jokainen luokka esiintyy aineistossa. Tyypittelyssä aineisto ryhmitetään tietyiksi tyypeiksi. Lopuksi aineistosta tehdään yhteenveto ja loppupäätelmät (Tuomi & Sarajärvi 2011, 93).

Opinnäytetyön aineiston analyysi on edennyt Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara (2014) mukaan lineaarisesti. Aineisto, kyselyt ja havainnot on kuvattu auki eli litteroitu, jonka jälkeen ne on luokiteltu ja teemoitettu. Tämän jälkeen niistä on tehty yhdistäminen ja lopulta selitys. Tutkimuksen ydinasia on kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko. Analyysivaiheessa tutkija saa tietää, minkälaisia vastauksia hän saa ongelmiin (Hirsijärvi ym. 2014, 221-223).

Avoimien iltapäivien analyysissä on lähdetty liikkeelle siitä, että tapahtumat ja havainnot on kirjattu kohta kohdalta paperille. Tämän jälkeen tapahtuman asioille on pyritty löytämään tulkintoja ja saada asioita ymmärretyksi.

Lopuksi tapahtumasta on poimittu oleelliset asiat, mietitty niiden merkityksiä ja selityksiä. Oleelliset tapahtumat on kirjattu opinnäytetyön toteutus osioon. Tuloksia on verrattu kyselyiden tuloksiin ja tutkimuskysymyksiin.

Kyselyiden vastaukset on litteroitu kysymys kerrallaan auki. Vastauksista on etsitty samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Näistä on tehty yhteenveto, jota on verrattu tutkimuskysymyksiin ja avoimen iltapäivän tuloksiin.

2.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön luotettavuutta on pyritty tuomaan esille esittämällä mahdollisimman tarkasti tutkimuksen eteneminen ja saadut tulokset. Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara (2014, 232) kirjoittavat että laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Aineiston keruussa on käytetty monimene-
telmällisyyttä, mikä parantaa opinnäytetyön luotettavuutta. Aineisto kerättiin kyselyn vastauksilla ja havainnointipäiväkirjalla.

Havainnoinnissa on Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara (2014) mukaan otettava huomioon, että havainnot yritetään tehdä ja tallentaa systemaattisesti ja tarkasti. Joissakin havainnoinnin tilanteissa on vaikea tallentaa tietoa välittömästi, jolloin tutkijan täytyy luottaa omaan muistiinsa ja kirjata havainnot myöhemmin. Havainnointia käytettäessä on tärkeä muistaa, että tutkija pitää erillään havainnot ja omat tulkintansa näistä havainnoista (Hirsijärvi ym. 2007, 213-217). Tässä opinnäytetyössä on havainnot kirjoitettu jälkeensä. Havainnot ovat siis osittain olleet tekijän muistin varassa, mutta luotettavuuden parantamiseksi ne on kirjoitettu heti iltapäivien jälkeen, jolloin havainnot ovat olleet tuoreessa muistissa. Omat tulkinnat opinnäytetyön laatija on pyrkinyt pitämään havainnoista erillään.

Kyselyihin liittyy tietynlaisia heikkouksia, jotka vaikuttavat tutkimuksen luotettavuuteen. Ei ole täysin mahdollista varmistua siitä, kuinka huolellisesti ja rehellisesti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen. Vastaamattomuus voi joissakin tapauksissa nousta suureksi ja aina ei tiedetä miten vastaajat ovat selvillä kysytystä asiasta tai ovat perehtyneet siihen (Hirsijärvi ym. 2007, 195). Kasvatuskumppanuus on sanana vaikea, joten vanhempien kyselyn vastauksissa voi olla tietämättömyyttä aiheesta. Ammattilaisille teettämässä kyselyssä luotettavuutta paransi se, että ennen kyselyn jakamista aiheesta keskusteltiin pedagogisessa tiimissä. Vastauksissa jonkin verran esiintyi vastaamattomuutta. Osa ei vastannut kyselyyn ollenkaan ja joihinkin kysymyksiin jätettiin kokonaan vastaamatta.

Aineisto kerättiin prosessin aikana kyselyiden ja havainnointien avulla. Näistä saadusta aineistosta tehtiin tulosten johtopäätökset, jotka esitetään opinnäytetyön lopussa. Tulosten yhteenvedossa on pyritty mahdollisimman tarkasti vertailemaan keskenään kyselyiden vastauksia ja tutkijan omia havaintoja. Näiden avulla on pyritty saamaan mahdollisimman luotettavat johtopäätökset tuloksissa.

Tutkimuksen tulosten käsittelyssä on otettu huomioon eettisyys. Jokainen vastaus ja havainnointi on käsitelty luottamuksellisesti sekä niin ettei vastaajaa tai henkilöä pysty siitä tunnistamaan. Tutkimukseen osallistuneille henkilöille on myös kerrottu mihin tietoja käytetään ja niiden luottamuksellisesta käsittelystä. Tulosten esittelyssä on jätetty sellaiset kohdat pois, mikä vaarantaisi vastaajan nimettömyyden ja tunnistamattomuuden. Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara (2014) kirjoittavat, että tutkimuksessa hyvää tieteellistä käytäntöä voidaan loukata monin tavoin. Tiedonhankintatavat saattavat aiheuttaa ihmistieteissä eettisiä ongelmia. Tutkimuksen lähtökohtana tulisi olla ihmisarvon kunnioittaminen. Ihmisten itsemääräämisoikeutta pystytään kunnioittamaan antamalla ihmisille mahdollisuus päättää, haluavatko he osallistua tutkimukseen (Hirsijärvi ym. 2007, 25). Tutkimuksessani on käytetty otosta varhaiskasvatuksesta. Kyselyt on teetetty Hallilan päiväkodissa ja vertailuasetelmana siinä on ollut vanhemmat ja ammattilaiset. Avoimissa iltapäivissä on käytetty Hallilan päiväkodin pienten ryhmän vanhempia, joilla on ollut mahdollisuus itse päättää osallistuvatko avoimiin iltapäiviin.

3 KASVATUSKUMPPANUUS VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 Kasvatuskumppanuus yhteistyömuotona

Kasvatuskumppanuus sanana ei ole yksiselitteinen. Alan ammattilaisille se on jokapäiväinen termi, mutta vanhemmille sana voi olla hyvinkin outo. Kasvatuskumppanuus lyhykäisyydessä tarkoittaa yhteistyötä, mitä ammattilaiset tekevät yhdessä vanhempien kanssa. Kasvatuskumppanuutta ei voi yhdellä sanalla selittää, koska se kätkee sisäänsä hyvin moniulotteisen merkityksen.

Kumppanuuden latinankielinen alkumerkitys on *societas*, *sodalitas*. Näistä *societas* viittaa yhteisyyteen, yhteyteen, osallisuuteen ja tarkoittaa konkreettisemmin myös yhdistystä ja yhdyskuntaa. *Sodalitas* taas viittaa kevyempään ystävyyteen: juomaveikkoon, pöytäkumppaniin tai pöytäseurueeseen. Nykysuomen sanakirjan mukaan kumppanuus tarkoittaa ystävyyttä ja toveruutta (Kekkonen 2012, 48). Kumppanuus on toverillinen suhde, ei ystävyssuhde, mutta kumminkin hyvin tiivis suhde, missä on yhteys toisiinsa sekä luottamus.

Kasvattajan ja vanhemman välille syntyy aina suhde lapsen aloittaessa päivähoidon, mutta tämän suhteen laatu vaihtelee. Kasvatuskumppanuudessa onkin kysymys suhde-työstä, suhteiden synnyttämisestä, tuottamisesta ja ylläpitämisestä. Käytännön kasvatusyhteistyössä suhde- ja vuorovaikutusulottuvuuksia ei ole mahdollista aina erottaa, sillä ne asettuvat sisäkkäin ja limittäin (Kekkonen 2012, 50-51). Suhde on ainutlaatui- nen siinä mielessä, että sen onnistumisessa vaaditaan ammattilaiselta paljon työtä. Suhde ei myöskään ole oma valinta, vaan se syntyy lapsen aloittaessa päivähoidon.

Kasvatuskumppanuus ei ole vain työväline päivähoidossa vaan koko työotteen tulisi perustua sille. Tärkeää on antaa vanhemmille tilaa ja mahdollisuuksia tuoda omia näkemyksiä esille. Kumppanuus on yksinkertaisuudessaan vanhemman ja kasvatushenkilökunnan välistä keskustelua, joka pitää sisällään molempien arvojen ja kasvatuskäytännösten huomioon ottamisen. Vaikka kasvatuskumppanuus on sanana vaikea, niin todellisuudessa se on yksinkertainen asia, joka toisinaan on hankala toteuttaa.

Kasvatuskumppanuus on parhaimmillaan, kun saavutetaan ammattilaisen ja vanhemman välinen dialoginen suhde, jossa on mahdollisuus yhteiseen ymmärrykseen, vastuun jakamiseen sekä luovien ratkaisujen löytämiseen. Tällaisen suhteen muotoutumisessa korostuu ammattilaisten vastuu aloitteellisuudesta sekä edellytysten luomisessa (Turja & Fonsén 2010, 70). Tämä ei synny itsestään vaan ammattilaiselta vaaditaan paljon tietoista keskittymistä käydessään keskustelua vanhempien kanssa. Ammattilaisen vastuulla on keskustelun ylläpitäminen ja dialogin onnistuminen. Tähän tarvitaan ammattilaiselta hyviä vuorovaikutustaitoja ja kykyä hyväksyä erilaisia persoonia sekä tapoja toimia.

Myös koko työyhteisöllä on merkityksensä kasvatuskumppanuuden onnistumiseen. Se kuinka paljon työyhteisössä on varattu aikaa vanhempien kanssa käytävään keskusteluun tai tutustumiseen vaikuttaa kumppanuuden syntyyn. Kasvatuskumppanuus on elävä prosessi, jossa kasvattaja toteuttaa persoonallista ammatillisuuttaan, kuten muutenkin kasvatustyössään. On hyvä ottaa huomioon, että päiväkodin kasvatustoiminta, kasvatuskumppanuus mukaan lukien, on samanaikaisesti voimakkaasti yhteisöllisesti ohjautuva prosessi, jossa lisäksi päiväkodin johtajalla on merkittävä roolinsa ja vastuunsa (Turja & Fonsén 2010, 76).

Kumppanuus vanhempien kanssa on jatkuva, kehittyvä kehä. Se on osa jokapäiväistä elämää kaikkine puolineen. Mikään kertaluonteinen paja tai tapahtuma ei ole tarpeeksi, jotta jokapäiväinen kumppanuus voitaisiin sulkea päiväksi pois (Arnold & Rutter 2011, 64). Kumppanuussuhde lähtee siis ensi hetkestä vanhempien kanssa ja kehittyy joka päivä. Vaikka vanhempainillat ja erilaiset tapahtumat ovat osa kasvatuskumppanuutta, nämä ei kumminkaan sulje pois jokapäiväistä keskustelua vanhempien kanssa. Tässä onkin kumppanuussuhteen heikkous ja syy siihen minkä takia se jää monesti pinnalliseksi. Päivittäisiin keskusteluihin ei varata tarpeeksi aikaa tai siihen ei ole aikaa. Jotta hyvään kumppanuussuhteeseen päästäisiin, vaatii se pysyvyyttä henkilökunnassa ja malttia edetä pienin askelin eteenpäin.

Arnold ja Rutter (2011, 64) korostavat myös sitä, että jokainen perhe on ainutlaatuinen ja se mikä toimii sekä sopii yhdelle perheelle, voi toiselle perheelle olla toimimaton ratkaisu. Kuten lapsissa, niin perheissäkin tarvitaan laaja kokemusta ja erilaisia toimintatapoja sopimaan jokaisen perheen yksilöllisiin tarpeisiin. Vanhemmat myös tarvitsevat laajan joukon erilaisia vaihtoehtoja toimia yhdessä kumppanuussuhteessa.

Kasvatuskumppanuus ja vuoropuhelu vanhempien kanssa muodostavat prosessin, joka rakentuu koko lapsen päivähoiton ajan. Kasvattajan esimerkillä ja myönteisyydellä on oma merkityksensä. Niillä kasvattaja voi rohkaista vanhempaa puhumaan, kysymään tai pohtimaan yhdessä lapsen liittyviä asioita. Puheessa kannattaa välttää liian fokuusoitunutta ja ongelmakeskeistä puhetta, koska se helposti aiheuttaa vanhemmissa varautuneisuutta, eikä tue luottamuksen rakentumista (Kaskela & Kekkonen 2006, 44).

Päivähoidossa tulisi siis kehittää erilaisia toimintatapoja työskennellä vanhempien kanssa. Perinteiset vanhempainillat, vasu-keskustelut ynnä muut eivät sovi ehkä kaikille perheille tai joku kaipaa niihin jotain lisää. Kasvatuskumppanuuden toteutukseen tarvitaan moniulotteisuutta ja paljon erilaisia tapoja, jotta kaikki perheet voidaan tavoittaa sekä saada yhteistyö syvennettyä kumppanuustasolle. Alasuutari (2001, 2004) puhuu kasvatuskumppanuudesta varhaiskasvatuksen ”iskulauseena”. Hän tiivistää kuinka teoksessaan ei lähtökohtana ole kumppanuuden mahdottomuus kuin sen itsestään selvästä olemassaolostakaan. Tavoitteena on tarkastella kumppanuuden jäsentymistä ja sen mahdollisuuksia käytännön toiminnassa.

3.2 Kasvatuskumppanuus vuorovaikutuksena

Päivähoidossa vuorovaikutuksella on erityisen tärkeä merkitys perustehtävän toteuttamisessa. Vuorovaikutus on ihmisten ja yhteisöjen yhteistyö väline. Jokaisen yhteisön jäsenen on opittava kuuntelemisen ja keskustelemisen taitoa. Keskustelun taito on tärkeä, koska sen avulla muun muassa luodaan yhteisiä käsitteitä, vaihdetaan kuulumisia, välitetään tietoa ja osoitetaan kiinnostusta sekä huolenpitoa (Järvinen ym. 2013, 159).

Liisa Kiesiläinen (2002) kirjoittaa, että olemassa ei ole vain yhtä hyvää tapaa olla vuorovaikutuksessa. Työtä voi hoitaa monella tavalla hyvin, mutta myös huonosti. Jokaisen tulisi löytää omalle persoonalle hyvä tapa toimia ja yksilöllisen jäljen tulisi näkyä. Vuorovaikutuksessa on hyvä muistaa, että siinä on aina useampi osapuoli ja näin ollen siinä joudutaan myös kokemaan epäonnistumisia. Emme voi vastata kuin omasta osuudestamme. Olisikin hyvä luoda työskulttuureja, jossa epäonnistumisia pidettäisiin yhtä suurassa arvossa kuin onnistumisia oppimisen ja kehittymisen näkökulmasta (Helenius ym. 2002, 258-259).

Kasvatuskumppanuus koostuu melkein kokonaan vuorovaikutuksesta, missä on mukana vanhempi ja ammattilainen. Vuorovaikutuksen kasvatuskumppanuudessa erikoiseksi tekee se, että keskustelun keskiössä on aina lapsi. Kasvattajan myönteinen ja avoin suhtautuminen antaa tilaa monenlaiselle perheen keskustelulle ja tunteiden läsnäololle (Kaskela & Kekkonen 2006, 45). Työntekijältä vuorovaikutuksessa vaaditaan avointa ja ennakkoluulotonta asennetta. Dialogin aloitus ja keskustelun ylläpito ovat aina työntekijän vastuulla. Työntekijä huolehtii myös siitä, minkälaisessa sisällössä keskustelussa pysytään. Jotta vanhemmat voisivat luottaa työntekijään, tarvitsee hänen antaa itsestään jotain, jolla pystyy rakentamaan avointa ja luottamuksellista suhdetta. Kasvatuskumppanuus on ammatillinen suhde ja kasvattajan tulee tietää rajansa sekä milloin suhde ei enää ole ammatillinen vaan liian kaverillinen. Kun kasvattaja on avoin ja ennakkoluuloton, on suhdetta helppo rakentaa pikku hiljaa kumppanuussuhteeseen. Tämä vaatii aikaa ja keskittymistä jokaiseen keskusteluun.

Ammattilaiselta vaaditaan osaamista vuorovaikutuksessa. Kasvatuskumppanuus tuottaa mukanaan vaatimuksen yhteistyöosaamisesta. Yksi keskeinen ulottuvuus tässä on työn kielellinen hallinta ja vuorovaikutus. Vuorovaikutus on keskeinen osa-alue päivähoitossa, niinpä tähän liittyvä osaaminen on tärkeä kaikille kasvatukseen osallistuville (Nummenmaa & Karila 2001, 32).

Kasvatuskumppanuudessa pyritään yhdessä ajattelun taitoon, jossa ajatusten ja mielipiteiden ei tarvitse heti olla lopullisia vaan askeleita kohti lopputulosta (Kaskela & Kekkonen 2006, 45). Kasvatuskumppanuudessa voidaan ihmetellä asioita ääneen ja yhdessä miettiä ratkaisuja. Tarkoitus on, että keskustelu on tasa-arvoista. Keskustelun tulisi olla niin avointa, että voitaisiin yhdessä päästä yhtenäiseen lopputulokseen. Tärkeää on, että ammattilainen antaa vanhemmille tilaa tuoda omia ajatuksia esille ja yhdessä keskustelun saada aikaan johtopäätöksiä, lisäkysymyksiä tai pohdintoja.

Marjatta Kekkonen (2012, 59) kirjoittaa kirjassaan Kasvatuskumppanuus puheena tutkimuksesta, joka osoittaa, että lastenhoitajan ja äidin välinen tiheämpi lasta koskeva kommunikaatio oli myönteisessä suhteessa siihen, että sekä kasvattajan että äidin suhde lapseen oli sensitiivisempi ja lapsen kasvua tukeva. Henkilökohtaiset sekä epämuodolliset kohtaamiset loivat myös vankimman yhteistyön vanhemman ja varhaiskasvattajan välille.

Vastuu vuorovaikutuksen hoitamisesta on ammatti-ihmisellä. Vuorovaikutus tapahtuu aina kahden osapuolen välillä, jolloin ammattilaisen vastuu rajoittuu vain oman osuuden hoitoon. Asiakkaan osuus jää aina asiakkaalle, hänen sitä halutessaan tai ei. Ammattilaisen on aina huolehdittava ja vastattava omasta osuudestaan riippumatta siitä, mitä asiakas tekee. Kun asiakas on kyvytön tai haluton hoitamaan omaa osuuttaan, puhutaan vaikeasta vuorovaikutussuhteesta. Ammattilaisen ja asiakkaan suhde on vastuun osalta epätasapainoinen. Asiakas voi hakea omien tarpeittensa mukaista suhdetta. Asiakkaan toiveita ei tulisi koskaan tyrmentä työntekijöiden henkilökohtaisten mieltymysten tai mielentilojen vuoksi (Helenius ym. 2002, 256-257).

On hyvä muistaa, että ammatilliset ihmissuhteet ovat tavoitteisiin sidottuja ja vuorovaikutus on väline niiden saavuttamiseksi. Henkilökemioihin tulisi suhtautua ammatillisen kriittisesti. Jos hyväksymme sen, että tulemme toimeen vain tiettyjen ihmisten kanssa, menee vuorovaikutuksen ammattilaiselta työn pohja pois. Luontaiset tykkäämiset ja vierastamiset on kyettävä ylittämään ammattityössä. (Helenius ym. 2002, 255).

Vuorovaikutuksella on suuri merkitys yhteistyössä. Se vaikuttaa pitkälle ja laajalaisesti. Vuorovaikutus auttaa lapsen hoidossa, koska mitä enemmän lapsesta keskustellaan, sitä paremmin hänet opitaan tuntemaan sekä ymmärtämään häntä.

3.3 Kasvatuskumppanuus osallisuutena

Kasvatuskumppanuuden käsite tuo aina mukanaan vanhempien osallisuuden, koska käsite korostaa vanhempien näkemyksiä ja tietämystä omasta lapsestaan ja antaa siten vanhemmille mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa lapsensa päivähöitoon. Kasvatuskumppanuussuhde mahdollistaa näin ollen vanhempien osallisuuden, ja osallisuus on samalla osa kasvatuskumppanuutta (Venninen ym. 2012, 10).

Osallisuus ja osallistaminen eroavat toisistaan. Näiden ero on pieni, mutta oleellinen. Osallistuminen on mukaan tulemistä jonkun toisen ehdoilla ja näkemyksillä valmiiksi suunniteltuun ja toteutettuun tilanteeseen tai toimintaan. Osallisuus on mukanaoloa ja vaikuttamista itse tilanteeseen tai toiminnan rakentumiseen ja toteuttamiseen suunnittelusta lähtien (Sommers-Piironen ym. 2005, 11). Kasvatuskumppanuus usein jää osallistamiseen, jolloin vuorovaikutus jää hyvin pinnalliseksi. Tärkeää olisi, että vanhemmat pääsevät vaikuttamaan itse tilanteeseen, toiminnan rakentumiseen ja toteuttamiseen suunnittelusta lähtien. Vanhempien osallisuuden kautta voidaan saada heidän ajatukset esille, joita voidaan hyödyntää ryhmän toiminnan suunnittelussa.

Ammattilaiset voivat käyttää asiantuntija valtaa monessa asiassa varhaiskasvatuksessa. Kohtaamisessa ovat kohdakkain aina kaksi subjektia, ei koskaan subjekti ja objekti. Joskus asiantuntijana aikuinen pitää mahdollisena tulkita lapsen tunteita ja ymmärtää, millainen strategia on tämän parhaaksi. Tällöin hän käyttää asiantuntijavaltaa eikä lapsi useinkaan voi osallistua oman hyvänsä määrittelyyn. Työntekijän on muistettava pysyä herkkänä ja avoimena pohdinnoille siitä, mikä oikeuttaa tulkitsemaan, reagoimaan ja fokusoimaan (Mattila 2011, 49).

Kasvattaja pääsee käyttämään tätä asiantuntijavaltaa myös kasvatuskumppanuudessa. On tärkeää kiinnittää huomiota, mitä vanhemmat sanovat ja miten se fokusoidaan. Tämä ratkaisee sen, osallistetaanko vanhemmat vai otetaanko heidät osalliseksi kasvatuskumppanuudessa. Oleellista on se, kuinka saatua tietoa käytetään hyväksi. Mitä asioita otetaan mukaan toimintaan ja mitä jätetään pois. On tärkeää myös, että ammattilainen ei mene liikaa asiantuntijuuden taakse, jolloin vanhempien näkemykset voivat jäädä huomioimatta.

Viime vuosina asiakkaan asema yhteiskunnallisissa palveluissa on muuttunut osallistavampaan suuntaan. Asiakkaan ajatuksia otetaan huomioon erilalla ja asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa palvelun laatuun. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) painottaa, että asiakkaalla on oikeus saada laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää. Toteuttaessa sosiaalihuoltoa on huomioitava asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä äidinkieli että kulttuuristausta (<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812#L2P4>).

Laki määrää meillä asiakkaan aseman sosiaalihuollossa. Vanhemmalla on oikeus osallistua yhteistyöhön ja heidän mielipiteensä pitää tulla jollain tavalla esille toiminnassa. Vanhemmat ovat tietoisia omista oikeuksistaan, ja moni osaa vaatia paljon palvelua. Kasvatuskumppanuudessa ei ammattilaisen tarvitse taipua kaikkeen. Kasvatuskumppanuus onkin tasapainoilua herkän kuuntelun ja liiallisen vuorovaikutuksen välillä. Vanhempia ei ole tarkoitus osallistaa kaikkeen toimintaan eikä ammattilaisen tarvitse tietää perheen kaikkia asioita. Hyvässä kasvatuskumppanuudessa on vanhempien ja lasten osallisuutta, ammattilaisen sekä koko kasvattajatiimin näkemyksiä ja päiväkodin sekä kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman linjauksia.

Kasvatuskumppanuuden ajattelutapa merkitsee vanhempien aktiivista osallisuutta ja tarjoaa paljon mahdollisuuksia sen toteuttamiseksi lapsen päivähoitoprosessin eri vaiheissa. Toisaalta vanhempien tietoisuus omasta osuudestaan sekä kasvatuskäsityksistään näkyy, esimerkiksi päivähoitopaikan valintaprosesseissa (Turja & Fonsén 2010, 68).

3.4. Vanhemmat ja ammattilaiset toimijoina kasvatuskumppanuudessa

Kasvatuskumppanuus ammattilaisen näkökulmasta on erilainen kuin vanhemman. Ammattilaisella on vastuu ylläpitää ja syventää kasvatuskumppanuutta. Heidän tehtävänä on järjestää mahdollisuus vuorovaikutukseen ja keskusteluun.

Ammattilaisen tehtävä on kumppanuustyöskentelyssä varmistaa, että vanhemmilla on lapsen päivähoitoprosessin eri vaiheissa riittävästi tarvitsemaansa tietoa ja mielikuva-pohjaa. Tämä tarjoaa perustan lapsen päiväkotikasvatuksen pohtimiseksi ja arvioimiseksi realistisesti. Tiedontarve muuttuu prosessin edetessä, joten tarvittavan tietotason ylläpitäminen on tarpeellista jatkuvasti lapsen päiväkotiuuran ajan (Turja & Fonsén 2010, 70-71).

Ammattilaisen vastuulla on tiedon jakaminen ja syventäminen, missä on tärkeässä roolissa on varhaiskasvatuskeskustelut. On tärkeää, että niille varataan aikaa ja niitä pidetään säännöllisin väliajoin, koska tiedot muuttuvat lapsen kasvaessa.

Työntekijän vastuulla on se, että vanhemmat ovat tietoisia lapsen päivästä päivähoitossa, hänen tarpeistaan ja taidoistaan.

Yhteistyön muoto on muuttunut paljon vuosien aikana. Vanhempien ja kasvatusinstituutioiden suhde on ollut hyvin etäinen. Nykyään on vanhempia otettu entistä enemmän mukaan varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Vanhempien kannalta on kyse uudentyyppisestä asiakaskulttuurista, johon vanhempia tulee ammattilaisten toimesta rohkaista ja innostaa. Vanhemmuus on myös muuttunut vuosien saatossa ja vanhemmat odottavat enemmän kasvatusyhteistyötä. Nykyvanhemmat ovat aktiivisia oman elämänsä suunnittelussa. Tavoitteisuus ja tietoisuus tulevat esille esimerkiksi lapsen päivähoitoratkaisujen arvioivassa pohdinnassa. Tutkittaessa vanhempien päivähoitovalintojen perusteluja heidän ensimmäisen lapsensa siirtyessä päivähoitoon äidit kuvasivat päivähoitoa myönteisenä mahdollisuutena saada rinnalleen ja tuekseen uusia aikuisia lapsen elämään. Ajatus siitä, ettei ole vanhempana yksin kasvatustyössä, vaan voi saada ammattilaiselta kasvatusapua, ilmaistiin selkeästi. Kasvatuskumppanuus oli heistä käsitteenä myönteisiä odotuksia herättävä (Turja & Fonsén 2010, 67-68, 72).

Monet vanhemmat saattavat olla epävarmoja joissakin kasvatustilanteissa ja kaipaavat siihen tukea. Päivähoidosta tulisi löytyä tukea kasvatustilanteisiin. Päivähoidossa lapsi viettää ison ajan päivästänsä ja vanhempia nähdään päivittäin. Tällöin yhteistyön merkitys korostuu ja se kuinka vanhempia voidaan tukea kasvatustehtävissä. Päivähoidon ainoa tehtävä ei ole varhaiskasvatus, vaikka lapsi on toiminnan keskiössä, niin tulee siinä ohessa muistaa vanhemmuuden tukeminen. Tämä tulee esille myös valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa Stakesin varhaiskasvatuksen perusteissa (2005, 31) kirjoitetaan kuinka kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista, jolloin varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät vanhempien ja varhaiskasvatuksen kasvattajien tiedot ja kokemukset. Nämä kaksi tärkeätä tahoa ovat tärkeitä lapsen kehitykselle.

Nivalainen ja Mikkola (2009) kirjoittavat, että viime vuosina on vahvistunut vanhempien osallisuus päivähoidossa ja heidän roolinsa lastensa parhaina asiantuntijoina. On huomattu, että ammattilaiset, että ammattilaiset tarvitsevat työhönsä vanhempien tietoa omasta lapsestaan. Kasvatuskumppanuus on lapsen ja perheen kokonaisvaltaista hyvinvoinnin edistämistä ja vahvistamista niin, että vanhemmilla olisi voimia ja kykyä suoriutua vanhemmuudestaan mahdollisimman hyvin. Tämän toteuttamisessa voi olla kaksi ääripäätä, missä parhaimmillaan lapsi kokee turvallista jatkuvuutta kodin ja päivähoidon välillä ja pahimmillaan turvattomuutta ja hämmennystä eri osapuolten vähätellessä ja mitätöidessä toisiaan. (Mikkola & Nivalainen 2009, 12).

3.5 Kasvatuskumppanuuden mahdollisuudet ja haasteet

Kasvatuskumppanuuteen liittyy onnistumisia ja haasteita. Vuorovaikutus ei koskaan mene minkään ohjeen tai sääntöjen mukaan, vaikka nämä ohjaavat yhteistyötä ja luovat merkityksen asialle. Ohjeiden avulla ei onnistuminen ole koskaan taattua, vaan jokainen vuorovaikutushetki on tapauskohtainen.

Onnistumiseen voi vaikuttaa liian löysä ohjeistus tai käsitys jostakin asiasta. Lapsen varhaiskasvatuskeskustelua kehystää kasvatuskumppanuuden oletus ja vaatimus, joka edellyttää vanhemman osallisuutta. Vasu-keskustelu painottaa vanhemman näkemyksiä ja tietämystä sekä antaa olettaa, että vanhemmalle tarjotaan ja avataan mahdollisuus vaikuttaa lapsen kasvatukseen päivähoitossa. Stakesin valtakunnallinen ohjeistus ei kuitenkaan erittele tarkemmin, mitä vanhemman toiminta kasvatuskumppanina pitää sisällään (Alasuutari 2011, 57).

Vasukeskustelussa vanhemmat pääsevät kertomaan omia mielipiteitä ja kokemuksia. Parhaimmillaan vuorovaikutus on tasa-arvoista ja keskustelussa käytyjä asioita hyödynnetään lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa. Vasukeskustelussa piilee myös kasvatuskumppanuuden heikkous. Vasu-keskustelu on ammattilaisen vastuulla ja se syventyminen voi epäonnistua, jos ammattilainen ei ohjaa keskustelun kulkua. Ammattilaisen vastuulla on se, kuinka ammattilainen ottaa vastaan vanhempien mielipiteet ja kuinka hyödyntää niitä tiimissä sekä arkipäiväisessä työssä. Kasvatuskumppanuuden syventäminen on mielestäni epäonnistunut, jos vanhempien annetaan olettaa, että heidän mielipiteillä on vaikutusta, mutta loppujen lopuksi niillä ei ole minkään näköistä vaikutusta varhaiskasvatuksen arkeen. Kasvatuskumppanuus perustuu ennen kaikkea rehellisyyteen, mikä pitkällä aikavälillä on sen vahvuus.

Koen, että kasvatuskumppanuudessa haasteena on kumppanuustasolle pääseminen kaikkien vanhempien kanssa. Vanhemmat ovat erilaisia; toisten kanssa pääsee helposti kumppanuuteen ja toisten kanssa kanssakäyminen jää usein pinnalliseksi. Kasvatuskumppanuuden jääminen pinnalliseksi voi johtua monesta syystä; esimerkiksi ajan vähyden vuoksi keskustelut ovat lyhyitä, työntekijän liian ennakkoluuloinen asenne, dialogin ja avoimuuden vähäisyys.

Kasvatuskumppanuuden kehittymisen haasteista ovat päivähoidon lapsiryhmien muutokset, lyhytaikaiset kasvattajasuhteet ja uusien kasvatuskumppanuussuhteiden rakentaminen. Keskusteluissa kannattaa myös varoa ajattelua, että jonkun osapuolen mielipide olisi ainoa oikea (Järvinen ym. 2013, 119). Kasvatuskumppanuus onkin aina pitkä prosessi ja sen eteneminen vaatii aikaa. Tällöin henkilöstön pysyvyys edesauttaa kasvatuskumppanuuden rakentumista ja syventymistä.

Yhteistyön onnistumisessa on tärkeää se, kuinka se käsitetään ja mielletään. Järvisen (2013) mukaan kasvatuskumppanuuden vahvuutena on nähdä se keinona tehdä laadukasta varhaiskasvatustyötä. Kasvatuskumppanuus yhdistyy kontekstuaalisuuden käsitteeseen eli näkökulmaan, jossa korostetaan ympäristöjen välistä yhteistyötä. Kumppanuusajattelu edellyttää vanhempien ja henkilöstön yhteisymmärrystä kasvatuksesta sekä sen tavoitteista. Se merkitsee avointa tiedottamista ja yhteistä päätöksentekoa (Järvinen ym. 2013, 118).

4 KOKEMUKSIA KASVATUSKUMPPANUUDESTA

4.1 Kasvatuskumppanuus ammattilaisen näkökulmasta

Ammattilaisille teettämään kyselyyn vastasi kuusi tiimiä seitsemästä. Vastauksia oli kirjoitettu niin pitkällä kuin lyhyilläkin vastauksilla. Eniten vastauksia oli kysymyksissä Mikä toimii? ja Minkälaista yhteistyötä teette vanhempien kanssa?. Muita kysymyksiä kyselyissä oli Mikä ei toimi?, Mitä tulisi olla enemmän? Onko jotain mitä jättäisit pois?.

Kysymykseen mikä toimii, oli vastattu monilla erilaisilla vastauksilla. Keskeisempänä asiana vastauksista nousi päivittäinen vuorovaikutus ja internetin (Tenavanetin) avulla tehtävä yhteistyö. Päivittäinen vuorovaikutus koostuu keskusteluista tuonti- ja hakutilanteissa sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman teossa. Hallilan päiväkodissa on käytössä internetissä Tenavanetti, missä vanhemmat pääsevät selaamaan lapsen ryhmän viikkotiedotteita, kuulumisia ja valokuvia. Tenavanetissä voi lähettää myös viestiä henkilökunnalle. Tenavanetti toimii vanhemmille luoduilla omilla tunnuksilla, ja uusista tapahtumista saa muistutuksen vanhempien sähköpostiin. Internetin kautta tapahtuu paljon yhteistyötä, mikä on koettu toimivaksi tavaksi kasvatuskumppanuudessa.

Tenavanetin käyttö toimii tiedotteiden ja muiden viestien vaihtoon. Vanhemmilla on paremmin aikaa lukea ja perehtyä vrt. monet paperilaput lapsen repussa.

Se mikä ei toimi kasvatuskumppanuudessa, nousi vastauksista resurssi ja ajan puute sekä vanhempien sitoutumattomuus yhteistyöhön. Resurssien ja ajan puutteen vähyys tuli esille henkilökunnan poissaoloilla, isoista lapsiryhmistä, sopimusten kiinnipitämättömyydestä ja kiireestä jokapäiväisessä työssä.

Resurssit eivät riitä panostamaan yhteistyöhön ja lapsia on monesti liikaa, jolloin yhden perheen vuorovaikutukseen keskittyminen jää hyvin pinta-puoleiseksi.

Vasussa todettuja asioita vaikea toteuttaa (ajan puute, resurssit).

Vanhempien sitoutumattomuus kasvatuskumppanuudessa näkyy vanhempien poissaololla eri tilaisuuksissa, kirjallisten lappujen sekä palautteiden palauttamattomuudella ja vanhempien kiireellä keskusteluissa.

Osa vanhemmista ei seuraa tiedotteita ja työvuorojen vuoksi ei tiettyjä vanhempia näe juuri koskaan.

Vastauksista kävi ilmi, että kasvatuskumppanuuteen tarvittaisiin erilaisia yhteistyömuotoja. Yhteistyöhön kaivattiin keskustelua ja yhteisesti sovittua toimintaa.

Voisi olla enemmän vanhempien tieto-taitojen hyödyntämistä. Esim. työpaikkavierailuja tms.

Kyselyn kysymykseen ”Onko jotain mitä jättäisit pois”, oli vastattu kaikkein vähiten. Kysymykseen oli vastannut vain kaksi kasvattajatiimiä. Vastauksista nousi keskeisemmäksi asiaksi asioiden priorisointi ja yhteistyössä ajankäytön tehokkaampi hyödyntäminen.

Joidenkin perheiden kohdalla toisen vasukeskustelun voisi jättää keväällä kokonaan pois. Tämän ajan voisi mieluummin käyttää tehokkaammin esim. päivittäisissä keskusteluissa haku- ja tuontitilanteissa.

Kasvattajatiimit Hallilan päiväkodissa tekevät erilaista yhteistyötä vanhempien kanssa. Kyselyssä vastattiin yhteistyö kysymykseen kaikista pisimmillä vastauksilla. Tämä kertoo, että yhteistyötä on hyvin monenlaista. Vastausten perusteella yhteistyö muun muassa koostuu päivittäisistä keskusteluista ja internetin välityksellä tehdystä kasvatuskumppanuudesta.

Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on päivittäistä, lasta koskevia asioita, kasvatusasioita, normaalit keskustelut ja kuulumisten vaihdot.

Suurin osa käy katsomassa tenavanetin. ”He haluavat s-viestintää”.

Tapahtumia Hallilan päiväkodissa järjestetään, mutta niitä ei ollut vastauksissa mielletty yhteistyömuodoksi tai sitten ne olivat unohtuneet täysin.

Ammattilaisen näkökulmasta sain kyselyssä vastauksia tämän hetkiseen ja ryhmäkohtaiseen yhteistyön eri muotoihin ja toivomuksiin. Vastausten pohjalta mietin, kuinka avointa iltapäivää voi rakentaa ja minkälaiselle yhteistyölle on tarvetta.

4.2 Kasvatuskumppanuus vanhemman näkökulmasta

Vanhempien kyselyssä suurin osa vastanneista oli naisia ja alle 33-vuotiaita. Vastanneista yli puolet oli käyttänyt varhaiskasvatuspalveluja 0-3 vuotta ja muutama oli käyttänyt palveluita jo 12 vuoden ajan. Perheissä lasten ikä painottui kahteen ikävuoteen.

Ensimmäisessä kysymyksessä selvitettiin vanhempien mielipiteitä siitä, kuinka yhteistyö on toiminut päivähoitopaikan kanssa kuluneen vuoden aikana. Vanhemmat olivat yksimielisesti erittäin tyytyväisiä yhteistyöhön ja sen toimivuuteen.

Todella hyvin. Tyttö viihtyy loistavasti tarhassa ja kommunikointi hoitajien kanssa on sujunut kaikin puolin hyvin.

Muutamassa vastauksessa oltiin tyytyväisiä yhteistyöhön, mutta jotain ehkä kaivattiin lisää tai toivottiin, että tehtäisiin toisella tavalla.

Pääsääntöisesti informaatio toiminut kodin ja päiväkodin välillä.

Toisessa kysymyksessä tiedusteltiin, mikä asia ei ole toiminut yhteistyössä. Vanhemmat eivät löytäneet mitään, mikä ei olisi toiminut, ainoastaan internetissä tapahtuva yhteistyö koettiin hankalaksi.

Itsellä on ollut vaikeuksia käyttää netin kasvunkansiota, oli kiva lukea tulevat suunnitelmat ja tehdyt asiat heti paperista, nyt kun tulee s-postiin ilmoitus niin sen katsominen unohtuu helposti.

Vastauksesta käy ilmi, että internetissä oleva Tenavanetti koettiin hankalaksi ja pidettiin enemmän perinteisestä tavasta, paperillisista tiedotelapuista.

Päivittäiseen yhteistyöhön toivottiin, että saisi enemmän kuulla lapsen arkisista asioista päivähoidossa. Yhteistyöhön oltiin muuten tyytyväisiä, mutta päivittäiset kuulumisten vaihdot olivat osittain jääneet liian suppeiksi.

Toivoisimme, että saisimme kuulla lapsen päivästä enemmän, muutakin kuin että päivä on mennyt hyvin, kun lapsi ei osaa vielä itse kertoa.

Päivittäisen yhteistyön määrässä ei ollut mitään liikaa eikä sitä toivottu yhtään vähempää.

Vanhemmat kokivat, että päivähoidosta oli saatu tarpeeksi tukea ja neuvoja lapsen kasvatukseen.

Kyllä, hyviä vinkkejä, neuvoja, joustavuutta ja rentoutta. Jaksatte muistuttaa vanhempia (syylästä) tärkeissä asioissa.

Viimeisessä kysymyksessä kysyttiin vanhemmilta kaipaavatko he päiväkotiin enemmän avoimia tilaisuuksia, missä voisi keskustella lapsen kehityksestä ja kasvusta. Vanhempien mielestä päivittäiset keskustelut riittävät, mutta jos ilmenee jokin erityinen tarve, koettiin ylimääräiset avoimet tilaisuudet hyväksi.

Kiireisenä on riittänyt, että muutamalla sanallakin on päivänkuulumiset vaihdettu.

Vasu-keskustelun tyylisiä kasvatuskeskusteluja toivottiin riittävästi mukaan toimintaan.

Vasukeskusteluja riittävästi.

Vanhempien näkökulmasta kyselyn vastauksista sai hyvin tietoa ryhmän tämän hetkestä yhteistyöstä ja siitä minkälaisia toivomuksia vanhemmilla oli yhteistyöhön. Vastauksia pystyi vertaamaan ammattilaisten vastuksiin sekä niitä voitiin käyttää osana avoimien iltapäivien kulun suunnittelussa.

4.3 Kyselyiden arviointi

Kyselyiden tarkoitus oli selvittää vanhempien ja ammattilaisen näkökulmaa kasvatuskumppanuuteen. Sain mielestäni hyvin selville heidän näkemyksiä ja toivomuksia yhteistyöhön. Vaikka kyselyt olivat erilaiset vanhemmille ja ammattilaisille, löytyi vastauksista samankaltaisuutta. Ammattilaiset ja vanhemmat painottivat vastauksissa päivittäistä yhteistyötä. Tämä kertoo siitä, kuinka tärkeää on päivittäinen keskustelu ja kuulumisten vaihto. Se on asia, mitä toivotaan lisää ja siihen halutaan panostaa. Vuorovaikutuksen laadulla on myös merkitystä. Liian lyhyet päivänkuulumiset eivät edistä kasvatuskumppanuuden syventymistä. Vanhemmille on tärkeää, että oman lapsen päivästä kuulee esimerkkejä ja tarkempaa tietoa leikeistä, ruokailusta ynnä muusta.

Ammattilaisten vastauksista pystyi tulkitsemaan, että he arvostavat ja pitävät toimivana päivittäisiä keskusteluja vanhempien kanssa. Vanhempien puolelta päivittäisiin keskusteluihin haluttiin kumminkin lisää keskustelua ja informaatiota. Ammattilaisten vastauksissa käy ilmi, että resurssi ja aika pula vaikuttaa yhteistyöhön. Vanhemmat ymmärsivät, ettei isossa ryhmässä aina kerkeä kertomaan kaikkea yksityiskohtaisesti. Vuorovaikutuksen laatuun ja osallisuuteen haluttiin panostaa, mutta se ei aina ole mahdollista. Vanhempien näkökulmasta ei heidän osallistumisella ollut merkitystä vaan sillä mitä lapsen päivästä kuultiin.

Vanhempien kyselyssä suurin osa vastanneista oli naisia, mikä osoittaa, että miesten osallistuminen yhteistyöhön on vähäisempää. Vastanneissa löytyi pitkään varhaiskasvatustalpalveluita käyttäneitä vanhempia, joilla on paljon kokemusta erilaisista yhteistyömuodoista.

Suurin osa kumminkin vastanneista oli käyttänyt varhaiskasvatuspalveluita kolme vuotta tai vähemmän, jolloin yhteistyöstä ja kasvatuskumppanuudesta ei ole kertynyt niin paljon vielä kokemusta. Tämä saattoi näkyä vanhempien lyhyissä vastauksissa, koska yhteistyöstä ei ollut vertailukohdetta edellisiltä vuosilta.

Vanhempien näkökulmasta oltiin hyvin tyytyväisiä yhteistyöhön ja kasvatuskumppanuuteen. Ainoa missä voitaisiin parantaa, on keksiä keino, millä voitaisiin lapsen arkea päivähoitossa saada näkyvämmäksi vanhemmille. Vastauksissa tuli esille myös, että vanhemmat mielellään kuuntelevat neuvoja ja ottavat vastaan tukea. Päivähoito vanhemman näkökulmasta toimii kotikasvatuksen tukena. Ammattilaisilta odotetaan tietoa ja taitoa kasvatuksesta sekä arkipäiväisten kuulumisten vaihtamista. Kempainen (2001, 68) kirjoittaa kirjassaan, että yhteistyö vanhempien kanssa on parhaimmillaan tapa löytää vanhempien ja asiantuntijoiden välille uusia, entistä toimivampia toimintatapoja. Nykyperheet haluavat enemmän tukea asiantuntijoilta. Eikä tässä ole kysymys ainoastaan perheiden lisääntyneestä opitusta avuttomuudesta, vaan siitä, että perheet osaavat vaatia tukea kasvatustyöhönsä.

Kyselyissä nousi selvästi vahvuudeksi se, että päästään keskustelemaan vanhemman kanssa kasvokkain. Tällöin viesti menee paremmin perille ja tällöin voi myös aistia keskustelun tunnelman sekä edetä tunnelman ehdoilla. Päivittäiset keskustelut ovat myös kumppanuuden heikkous, jos ne jäävät liian pinnalliseksi ja lyhyiksi kertomuksiksi.

Yhdeksi yhteistyömuodoksi on yleistymässä internetin käyttö. Tämä jakoi vastauksissa mielipiteitä. Ammattilaiset painottivat internetissä tapahtuvaa viestintää hyvänä yhteistyömuotona. Vanhempien vastauksista nousi taas internetin hankala käyttö ja paperillisiä versioita pidettiin parempana. Tämä kertoo yhteistyön kirjosta ja siitä kuinka jokaisella on omanlainen näkemyksensä ja mielipiteensä asiaan. Internetin käyttö on myös melko uusi asia päivähoiton yhteistyössä. Tämä osaltaan saattaa vaikuttaa ammattilaisten innostumiseen ja vanhemman vieroksumiseen uuteen asiaan. Uusi asia saattaa olla aluksi hankalaa. Teemme yleensä asiat niin kuin olemme tottuneet tekemään. Ammattilaisille taas uusi työväline saattaa toimia innostavana, ja uutuuden viehätys saattaa vaikuttaa asian toimivuuden arviointiin.

Ammattilaisten vastauksissa tuli hyvin tiivistettyä kasvatuskumppanuuden haasteet. Vanhempien osallistaminen ja se kuinka heidät saadaan sitoutumaan kasvatuskumppanuuteen, on yksi haastavimmista tekijöistä yhteistyössä. Ammattilaisille kasvatuskumppanuus on osa työtä ja siihen sitoudutaan, mutta vanhemmille se on omaa vapaa-aikaa ja vapaaehtoista, jolloin kaikille siihen sitoutuminen ei ole automaattista. Vanhempien osallistamisessa on kysymys, miten ammattilainen voisi käyttää ammattitaitoaan, jotta saisi vanhemmat osallistettua paremmin yhteistyöhön. Toisaalta aika on aina rajallista, eikä kaikkia vanhempia välttämättä saada koskaan osallistettua mukaan toimintaan. Vastauksissa ilmenneet vanhempien tietojen ja taitojen hyödyntäminen mahdollistaisi vanhempien osallisuuden tai toisi yhteistyöhön uutta näkökulmaa. Erilaisia yhteistyömuotoja kaivattaisiin lisää ja resursseja niitten toteuttamiseen, vaikka yhteistyötä tehdään jo paljon erilaisissa muodoissa

Kasvatuskumppanuuden toimivat tavat nousivat vastauksissa hyvin esille ja erilaisia yhteistyömuotoja löytyi paljon. Vähäinen määrä vastauksia oli; ei toimivissa asioissa sekä mitä yhteistyöhön toivottiin lisää. Tämä kertoo siitä, että ei toimivia asioita yhteistyössä ei juuri ole. Ammattilaiset ja vanhemmat eivät jättäisi mitään pois nykyisestä yhteistyöstä. Paljon tehdään siis erilaista yhteistyötä ja sitä on tällä hetkellä joko tarpeeksi tai sitä jopa kaivattaisiin lisää. Yhteistyö keskittyi vastausten perusteella perinteisiin yhteistyömuotoihin. Tämä kertoo siitä, että yhteistyömuodot päivähoidossa ovat säilyneet vuosien ajan samankaltaisina ja ne ovat olleet toimivia ratkaisuja, mutta niissä usein jää vanhemman osallisuus vähemmälle.

5 KASVATUSKUMPPANUUDEN SYVENTÄMINEN AVOIMIEN ILTAPÄIVIEN AVULLA

5.1 Lähtökohdat ja suunnitelma

Avoimet iltapäivät pidettiin Hallilan päiväkodissa alle 3-vuotiaiden ryhmässä. Kasvatuskumppanuus ryhmässä sai alkunsa kesäkuussa 2013 pidettävässä uusien perheiden infotilaisuudessa. Täällä perheet, jotka aloittivat hoidon syksyllä 2013, pääsivät tutustumaan ryhmän tiloihin ja ryhmän aikuisiin. Elokuussa ja syyskuussa 2013 uudet lapset ja perheet tutustuivat ryhmän arkeen. Tiimimme jäsenet myös tutustuivat toisiinsa. Joidenkin perheiden kanssa tutustuminen hoidettiin muutamalla tutustumiskäynnillä ja osan kanssa tutustuttiin toimintaan kaksi viikkoa. Jokaisen perheen kanssa käytiin aloituskeskustelu, missä vanhemmilta kysyttiin muun muassa lapsen tapoja ja taitoja. Tutustumisiin oli varattu paljon aikaa ja kasvatuskumppanuus alkoi päivittäisillä keskusteluilla. Lokakuussa 2013 pidettiin koko talon yhteinen vanhempainilta jokaisessa ryhmässä oman ryhmän vanhempien kanssa. Ryhmän vanhempainiltaan osallistui kuusi vanhempaa. Loka-marraskuussa 2013 pidettiin syksyn varhaiskasvatuskeskustelut, missä vanhemmat kertoivat omia mielipiteitään lapsen kasvusta ja kehityksestä sekä ammatilainen toi esille omia ajatuksiaan.

Koko lukuvuoden ajan jatkuivat päivittäiset keskustelut vanhempien kanssa. Välillä oli päiviä, jolloin vanhempien kanssa ehti keskustelemaan pidempään, ja välillä kuulumiset vaihdettiin muutamalla sanalla. Joulukuussa pidettiin koko päiväkodin yhteinen joulutapahtuma ulkona. Helmi-maaliskuussa 2013 teimme ryhmän kaikkien lasten varhaiskasvatuskeskusteluiden pohjalta ryhmävasun ryhmän seinälle. Ryhmävasuun oli kerätty vasu-keskusteluista nousseet tärkeimmät asiat, jotka ohjasivat ryhmämme toimintaa kuluvan lukukauden aikana. Ryhmävasuun keräsimme kymmenen asiaa, kuten lapsen persoonan kehitys (kavereiden merkitys ja oman identiteetin tukeminen), Siisteyskasvatus (pottaharjoittelu, kuivaksi opettelu tarrojen avulla, lusikalla itse syöminen), lapsen leikki (ohjattu leikki, kavereiden kanssa leikkiminen, ulkona leikkiminen), uhma ikä ja oman tahdon ilmaiseminen. Avoimien iltapäivien aiheeksi valitsin ryhmävasun pohjalta lapsen vuorovaikutuksen ja identiteetin.

Iltapäivän suunnittelussa hyödynsin kasvattajatiimimme näkemyksiä aiheesta. Kysyin tiimipalaverissa heidän ajatuksia aiheeseen ja iltapäivään. Tiimin jäsenten ja oman näkemyksen mukaan suunnittelin tiedotteen vanhemmille ja mietin mistä asioista iltapäivässä voisi keskustella tai avata keskustelua. Tämän jälkeen kuvasin ryhmämme toimintaa eri tilanteista. Videoista valitsin iltapäivään kaksi videota, jotka soveltuivat aiheeseen. Iltapäivän kulkuun en tehnyt valmista aikataulua, koska sen oli tarkoitus edetä vanhempien ehdoilla. Jokaisen lapsen kohdalla mietin valmiiksi, kuinka vuorovaikutus hänen kohdallaan näyttäytyy ja minkälaiset asiat ovat tärkeitä lapsen persoonan kehityksessä. Näiden pohjalta minun oli helppo avata keskustelua vanhemman kanssa aiheesta.

Iltapäivien suunnittelussa olen ottanut huomioon Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman peruste. Siinä on määritelty, minkälaista kasvatuskumppanuuden tulisi olla valtakunnallisesti päivähoidossa. Perusteiden on tarkoitus toimia työtä ohjaavana oppaana yhdessä päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman kanssa. Stakes määrittelee perusteissa, että kasvatuskumppanuudessa on tarkoitus vanhemman ja henkilöstön asennoitua yhteiseen kasvatustehtävään sekä sen konkreettinen organisointi ja sopiminen molemmille osapuolille. Tässä henkilöstöllä on ensisijainen vastuu sisällyttää lapsen hoidon alusta saakka kasvatuskumppanuus luontevaksi osaksi varhaiskasvatusta. Vanhemmille tulisi järjestää mahdollisuuksia kasvatuskeskusteluihin niin oman lapsen osalta kuin myös yhdessä muiden vanhempien ja koko henkilöstön kanssa. Vanhempien keskinäisen yhteistyön muotojen ja tapojen edistäminen on kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena (Stakes 2005, 31).

5.2 Kokemuksia avoimista iltapäivistä

Avoimet iltapäivät olivat keväällä 2014, maanantaina ja keskiviikkona. Maanantain avoimeen iltapäivään osallistui viisi perhettä ja keskiviikon avoimeen iltapäivään osallistui kaksi perhettä. Avoimissa iltapäivissä nousi keskeisimpinä asioina vuorovaikutus, uhma, yleiset perheen kuulumiset ja kavereiden merkitys.

Vanhempien saapuessa lasta hakemaan tarjottiin heille mahdollisuus tulla katsomaan videota menneiltä viikoilta ja keskustelemaan valitusta aiheesta tai jostain muusta mielen päällä olevasta asiasta. Iltapäivä aloitettiin jokaisen vanhemman kohdalla videon katsomisella, joka toimi hyvin keskustelun herättäjänä. Video mahdollisti, että keskustelu oli vapaata eikä muodollista, valmiiksi suunniteltua. Valitsin teemaan soveltuvat videot iltapäivään. Videoilla näkyi ryhmän lasten vapaata leikkiä, aikuisen ohjaamaa leikkiä ja laulu- sekä loruhetkestä toimintaa. Osalta vanhemmalta kysyin mitä mieltä he olivat videolla tapahtuneesta toiminnasta ja osa vanhemmista itse aloittivat keskustelun nähdystä videosta. Videot olivat lyhyitä, joka mahdollisti vanhempien saapumisen iltapäivään vaivattomasti. Videoita oli helppo toistaa uudestaan vanhempien saapuessa paikalle. Vanhemmat viettivät iltapäivissä aikaa noin 5-15 minuuttiin. Iltapäiviin olin suunnitellut hyvin teorialähteistä lähestymistä aiheeseen, mutta vanhempien kysymykset ja ajatukset saivat iltapäivästä hyvin arkisen sekä tuttavallisen merkityksen. Vanhempia ei kiinnostanut yleiset tiedot aiheesta vaan enemmän käytännön neuvot.

Vuorovaikutuksessa vanhempia kiinnosti lapsen puhe ja leikkiminen. Videon pohjalta vanhemmat pääsivät seuraamaan lasten leikkitilannetta. Lapsen puhe ja sen kehittyminen nousi puheissa esille. Osa vanhemmista huomasi, että toiset puhuivat enemmän kun taas toiset vähemmän. Yhdessä puhuttiin siitä, kuinka jokainen kehittyy omaan tahtiin. Toinen saattaa puhua pitkiä pätkiä kun taas toinen osaa hyppiä tai pukea vaatteita itse. Puhuttiin myös siitä, että sanojen tuottamisen lukumäärää tärkeämpää on, kuinka ymmärtää puhetta. Keskustelimme kuinka puheen kehitystä voi tukea lauluilla, loruilla ja lukemalla lapselle sekä sanoittamalla asioita. Vanhemmat huomasivat videon pohjalta kuinka hienosti lapsi leikkii ja touhuaa muiden kanssa. Osa vanhemmista oli sitä mieltä, että päivähoiton aloituksen myötä on lapselle ruvennut tulemaan enemmän sanoja.

Iltapäivissä tuli esille selkeästi, kuinka kavereiden merkitys on suuri asia jo alle kolmi-vuotiaallakin. Vanhemmat olivat kiinnostuneita siitä, kuinka paljon lapsi leikkii itsekseen ja kuinka paljon kavereiden kanssa. Vanhemmat pitivät siitä, että ryhmässä on samanikäisiä mutta myös eri-ikäisiä lapsia. Tärkeää vanhemmille oli, että omalle lapselle löytyisi edes yksi leikkikaveri, jonka kanssa lapsi tykkäisi leikkiä. Kavereiden merkitystä pidettiin tärkeänä, koska se oli asia mitä ei voi kotona tarjota. Vanhemmat pitivät myös siitä, että videolta näki kuinka aikuinen ohjaa leikissä ja kaverin kanssa toimimisessa.

Lapsen kieltäminen ja uhma kiinnosti vanhempia. Osa koki neuvottomuutta siitä, kuinka vanhemman tulisi käyttäytyä lapsen osoittaessa omaa mieltä huutaen ja maahan heittäytyen. Keskustelussa kerroin, että tällaista tapahtuu päiväkodissakin eikä sitä pidä pitää pahana asiana. Itse kokisin, että asiaan oikeanlainen suhtautuminen auttaa niin lasta kuin omien hermojen säästelemisessä. Kerroin, että asiaa kannattaa ajatella yhtenä kehityksen osana, kasvamisena. Se on lapsen tapa harjoitella omien tunteiden näyttämistä ja purkamista. Aikuisen tehtävä on esimerkin tavoin näyttää lapselle, kuinka hänen halutaan purkavan tunteita. Vanhempia mietitytti myös, kuinka kauan uhma kestää ja kuinka paljon tulisi jättää lapsi huomioimatta hänen saadessaan kiukkukohtauksen.

Avoimissa iltapäivissä puhuttiin paljon niin sanotuista yleisistä asioista, perheen kuulumisista. Keskustelussa tuli ilmi perheen tavallisia kuulumisia ja toiveita lapsen päivään päiväkodissa. Vanhempien kanssa keskusteltiin lapselle tehdyistä uusista hankinnoista, säästä, lapsen vaatteista, työasioista ja ryhmän viihtyvyydestä. Yleisen keskustelun lomassa vanhemmat pystyivät myös esittämään toivomuksia oman lapsen pukemisesta.

Keskustelu iltapäivässä tapahtui pääosin vanhempien ja ammattilaisen välillä.

Vanhempien välillä ei itse avoimessa iltapäivässä syntynyt keskustelua. Tosin vanhempien välistä keskustelua käytiin eteisessä pukemisen yhteydessä. Vanhempien keskustelun aihe sivusi juuri käytyä keskustelua avoimessa iltapäivässä.

5.3 Avoimien iltapäivien arviointi

Avoimet iltapäivät onnistuivat mielestäni hyvin. Suurin osa vanhemmista mielellään jäi keskustelemaan asioista. Keskustelu oli avointa ja osan kanssa laaja-alaista. Kaikilla vanhemmilla ei ole tarvetta keskustella asioista, mutta tällöinkin vanhempien huomioiminen on tärkeää. Keskustelu vanhempien kanssa oli vapaata ja luontevaa. Avoimissa iltapäivissä nousseet asiat jäivät osittain vanhempien mieleen ja joidenkin kanssa käytyihin keskusteluihin palattiin seuraavalla viikolla. Mielestäni vanhemmat pääsivät keskustelemaan ajan kanssa asioista ja pääsivät näkemään päivähoidon arkea videolta. Video toimi hyvin keskustelun avauksena. Yleensä valmiiksi annettu aihe tai kysymykset eivät välttämättä herätä keskustelua tai sen pohjalta voi joillekin vanhemmille olla vaikea kertoa asioista. Video herätti vanhemmissa ilon tunteita ja sen pohjalta oli helppo kommentoida ensiksi videota, jonka jälkeen kysyä kysymyksiä. Videosta heränneestä keskustelusta oli myös työntekijänä helppo siirtyä valittuun aiheeseen.

Avoimen iltapäivän aihe; vuorovaikutus ja lapsen identiteetti, oli laaja mutta ajankohdainen. Aiheesta oli paljon noussut syksyn varhaiskasvatuskeskusteluissa kysymyksiä sekä keskustelua. Aihe mahdollisti vanhemmille paluun aiheeseen ja keskusteluun. Syksyn keskusteluista oli kulunut joidenkin vanhempien kohdalla jo puoli vuotta, joten aiheeseen löytyi paljon uusia ajatuksia ja kysymyksiä. Monet vanhemmat miettivät, kuinka voisi lapsen persoonaa tukea, koska lapsen tulisi puhua, kuinka edistää lapsen puhetta ja minkälainen merkitys kavereilla on alle kolmivuotiailla. Nämä ovat tavanomaisia kysymyksiä, mutta niistä harvoin tulee keskustelua lapsen haun yhteydessä. Nyt aiheille oli varattu aikaa ja vanhemmat saivat edetä keskustelussa itselle sopivalla tavalla. Osa vanhemmista mieluummin kuunteli, kun osa kyseli kysymyksiä ja kertoi omia näkemyksiä. Vanhemmat huomasivat, etteivät ole ainoita näiden asioiden kanssa. Vanhempia ei kiinnostanut yleiset näkemykset aiheesta, vaan tämän hetkinen tieto heidän lapsesta ja päivittäin koskevat asiat. Tiedote kumminkin antoi vanhemmille mahdollisuuden tutustua aiheeseen ja miettiä valmiiksi omia ajatuksia sekä näkemyksiä aiheesta.

Iltapäivät oli luonteva osa päivää ja se toimi hyvin yhtenä yhteistyömuotona. Iltapäivä edisti myös vanhempien keskinäisen yhteistyön muotoja ja tapoja. Vanhemmilla oli mahdollisuus päästä näkemään muita vanhempia, ja tarjosin videon avulla mahdollisuuden keskustelun avaamiseen myös vanhempien kesken.

Vaikka kaikki vanhemmat eivät päässeet osallistumaan avoimeen iltapäivään, mahdollisti se silti osaltaan joidenkin kohdalla vanhempien vertaistuen. Päivähoidossa on haasteellista löytää aika, mikä sopisi kaikkien perheiden aikatauluihin. Tarkoitus ei ollut saada kaikkia vanhempia paikalle yhtä aikaa, vaan luoda liukuva kulku iltapäivään.

Avoimet iltapäivät toimiakseen tarkoituksen mukaisesti vaatisivat koko vuoden kestävää suunnitelmaa. Pari kertaa jäi hieman irrallisiksi eikä niissä päästy vielä laajasti keskustelemaan. Vaikka yhdessä iltapäivässä päästiin tiivisti keskustelemaan vanhempien kanssa, toimivat ne mielestäni parhaiten jakaantuessaan tasaisesti koko vuodelle. Isona apuna iltapäivässä oli se, että ne oli yhdistetty syksyllä käytyihin vasukeskusteluihin ja niiden pohjalta luotuun ryhmävasuun. Näin tema oli osaltaan ajankohtainen ja vanhemmille tuttu sekä mielenkiintoinen. Koko vuoden kestäviin iltapäiviin ajan löytäminen tuntuu haasteelliselta. Nyt jo kahden iltapäivän pitäminen vaati työajallisesti paljon järjestelyä ja aikaa työajan ulkopuolella.

Uudet asiat vaativat opettelua alkuun ennen kuin ne saadaan toimimaan hyvin. Ongelmana on myös se, että ryhmät eivät työvuorollisesti ole vain oman ryhmän hallinnassa vaan iltapäivisin ja aamuisin täytyy ottaa huomioon myös muut ryhmät sekä heidän työvuorojärjestelynsä. Tällöin ei aikaa henkilökunnalla välttämättä ole jäädä keskustelemaan pitkäksi aikaa vanhempien kanssa, vaikka aamu ja iltapäivä ajat ovat niitä aikoja jolloin vanhemmat voivat jäädä hetkeksi keskustelemaan asioista. Tämä asettaakin haasteita sille, mihin halutaan keskittyä ja panostaa. Jos kasvatuskumppanuuteen halutaan panostaa, tarvitsee sen olla koko päiväkodin yhteinen päätös, jolloin työvuorollisesti tähän varaudutaan.

Kaiken kaikkiaan lyhyillä kokeilukerroilla avoimet iltapäivät voivat olla toimiva yhteistyömuoto, jos sen ottaa osaksi toimintaa. Jäin myös miettimään, voisiko kyseinen keskustelu eri aiheista toimia internetissä päiväkodin Tenavanetti-sivuilla. Tämä mahdollistaisi kaikkien vanhempien pääsyn paikalle haluamaansa aikaan ja voisi tarjota erilaista vertaistukea. Keskustelussa voisi olla myös videoita päivän kulusta, mikä voisi toimia motivaationa ja keskustelun aloituksen helpottajana. Internetissä tapahtuvan keskustelun haastavaksi tekee se, ettei siellä voi antaa henkilökohtaista neuvontaa ja keskustelua eikä toista pääse näkemään.

Mielestäni internetkeskustelu ei voi korvata kasvokkain tapahtuvaa keskustelua, koska kasvokkain tehtävä vuorovaikutus on laadultaan aina syvempää ja asiat on helpommin ymmärrettävissä. Kirjoitetussa tekstissä on aina väärin ymmärryksen mahdollisuus.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan päätellä, että vanhempien kokemukset yhteistyöstä ovat hyviä. Vanhemmat olivat tyytyväisiä yhteistyöhön ja kehittämisehdotuksia esitettiin hyvin vähän. Vastauksista kävi ilmi, että vanhempia pääasiassa kiinnostaa lapsen tekemiset päiväkodissa, varsinkin yksityiskohtainen tieto oli vanhemmille tärkeää. Vanhemmat toivovat asioita, jotka koskevat sillä hetkellä heidän lapsen kehitystä. Tämä tulisi ottaa suunnittelussa huomioon ja pyrkiä joka vuosi katsomaan jokaisen lapsen hetkinen tarve. Tämän tulisi ohjata päivittäistä yhteistyötä ja sitä minkälaisia foorumeja yhteistyölle tarvitaan. Vanhemmat saivat tarkempaa lisätietoa avoimissa iltapäivissä video pätkillä ryhmän toiminnasta. Lapsen päivän kuulumiset ovat asia, jota vuodesta toiseen toivotaan lisää. Se on myös asia joka saattaa kiireessä unohtua. Lasten päivän kuulumisten esiin tuomiseen on päiväkodeissa kehitetty muun muassa valokuva kirjoja, päivän tapahtumien lyhyt kertomus. Päivän tapahtumien kerrontaan onkin hyvä varata aikaa ja miettiä vuosittain kuinka saadaan ryhmän arki näkyväksi.

Yhteistyössä toimimattomaksi asioiksi nousi liian vähäinen tieto lapsen päivästä, kiire ja vanhempien osallistumattomuus. Avoimissa iltapäivissä pyrittiin huomioimaan nämä asiat ja siinä mielestäni onnistuttiin hyvin. Vanhempien tietoja ja taitoja ei avoimissa iltapäivissä pystytty vielä kovin paljoa hyödyntämään. Mutta iltapäivät voisi tulevaisuudessa tarjota mahdollisuuden tähän. Yhteistyössä varmasti aina tulee löytymään toimimattomia asioita, koska ihmissuhdetyössä ei voi aina toteuttaa kaikkien toivomuksia. Mielestäni on kumminkin hyvä tiedostaa toimimattomat asiat ja löytää niiden parantamiseen erilaisia vaihtoehtoja.

Yhteistyössä oli paljon toimivia asioita ja erilaisia yhteistyömuotoja oli käytössä runsaasti. Toimivat asiat keskittyivät päivittäiseen yhteistyöhön, keskusteluihin hakutilanteissa ja internetissä tapahtuvaan yhteydenpitoon. Tämä on hiukan ristiriidassa osan vanhempien vastauksien kanssa, koska osa piti päivittäistä keskustelua toimimattoman asiana. Tässä hyvin tiivistyy ihmissuhdetyön vaihtelevaisuus. Osa on tyytyväinen lyhyempään keskusteluun kun taas osa kaipaa enemmän. Tästä tulisikin löytää hyvä keskitie, joka miellyttäisi suurinta osaa asiakkaista. Erilaisten yhteistyömuotojen vaihtelevaisuus parantaa mahdollisuutta päästä hyvään yhteistyöhön monen asiakkaan kanssa.

Ammattilaisen näkökulmasta voidaan päätellä, että kasvatuskumppanuus keskittyi paljon erilaisen tiedon jakamiseen ja yhteistyön eri muotoihin. Ammattilaisten vastauksista pystyi havaitsemaan, että heillä on tietoa kasvatuskumppanuudesta ja taitoa muodostaa yhteistyötä monella eri tavalla. Ammattilaiset painottivat vuorovaikutuksen tärkeyttä, mikä on olennainen osa yhteistyössä. Vuorovaikutuksen tärkeys näkyi siinä, että toimivana pidettiin hakutilanteessa keskusteluita ja kaikkien vanhempien osallisuutta toivottiin. Vanhempien osallisuus koettiin tärkeäksi ja toivottiin vanhempien osallistumista eri tilaisuuksiin ja heidän tietojen sekä taitojen hyödyntämistä. Ammattilaiset halusivat tehdä paljon yhteistyön eteen, mutta monesti resurssit ja ajanpuute tulivat vastaan. Päiväkodissa yhteistyön sisällyttäminen päivään voi monesti olla haasteellista. Paljon tulee tilanteita, joissa ei voi eikä kykene pitkiin keskusteluihin. Näitä voi esimerkiksi olla henkilökunta vaje, monien vanhempien yhtäaikainen toive kuulla asioita tai lapsiryhmästä huolehtiminen.

Vanhempien ja ammattilaisten vastaukset olivat hyvin arvattavissa ja ennakoitavissa, mistä voidaan päätellä, että vuorovaikutus etenee hyvin samaan tapaan vuodesta toiseen. Samat toivomukset ja yhteistyömuodot toistuvat. Vastauksen tulokset on verrattavissa valtakunnallisesti tehtyyn kyselyyn, koska kyselyiden vastauksissa ilmenee samoja kehittämistarpeita kuin lainsäädännön uudistamisryhmän tekemässä kyselyn vastauksissa. Lainsäädännön uudistamisryhmän (Varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistamistyöryhmä 2014, 72-73) kyselyn tuloksissa selviää; että vanhemmat halusivat saada enemmän tietoa lapsensa päivästä ja toiminnasta, vaihtelua yhteistyön toimintamuotoihin henkilöstön kanssa ja lisäystä yhteistyön määrään. He halusivat myös enemmän osallistua toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Uudistusryhmän kyselyn tuloksissa tulee hyvin esille, että valtakunnallisesti olisi tarvetta lisätä yhteistyön määrää ja vaihtelua yhteistyön toimintamuotoihin. Avoimet iltapäivät voi tulevaisuudessa olla yksi tapa tehdä erilaista yhteistyötä. Se täydentää kasvatuskumppanuutta ja tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden päästä osallistumaan ja näkemään päivän toimintaa.

Vanhemmilta harvoin tulee toivomuksia yhteistyöhön, heille riittää arkinen tieto lapsen päivästä. Tämä osoittaa mielestäni sen kuinka vuorovaikutuksen ja yhteistyön onnistuminen on ammattilaisen vastuulla. He vastaavat siitä mistä asioista keskustellaan vanhempien kanssa ja kuinka vanhempien tiedot käytetään hyväksi. Koska yhteistyöhön löytyi parannettavia asioita, kertoo se mielestäni siitä, että erilaisia yhteistyömuotoja tulisi olla enemmän päivähoitossa.

Yhteistyön ennakoitavuus kertoo sen säännönmukaisuudesta ja asioiden valmiiksi suunnittelusta. On hyvä asia, että yhteistyö etenee tiettyyn tapaan ja siinä on vuodesta toiseen pysyvät vuorovaikutuskeinot. Toisaalta vuorovaikutus ja yhteistyö tulisi olla jokaisen perheen oman näköistä, jolloin yhteistyössäkin tulisi näkyä vaihtelua.

Avoimien iltapäivien merkitystä ja vaikutusta ei ole heti mahdollista arvioida luotettavasti ja sen arviointi perustuu paljon vanhempien palautteeseen sekä työntekijän omaan tuntemukseen. Iltapäivien vaikutus kumppanuuteen saattaa näkyä pienellä viiveellä ja se saattaa olla monien yhteistyö kuvioiden summa. Tulosten perusteella voidaan päätellä, että avoimet iltapäivät antoivat yhteistyöhön mahdollisuuden tavoittaa perheitä eri tavalla kuin päivittäisessä keskustelussa. Iltapäivissä keskustelulle oli varattu aikaa, siellä pääsi tapaamaan ryhmän muita vanhempia eikä keskustelun kulkua ollut valmiiksi suunniteltu. Iltapäivät tarjosi vanhemmille mahdollisuuden tuoda omia mielipiteitä ja ajatuksia esille. Video antoi vanhemmille arvokasta tietoa lapsen päiväkotipäivästä ja se mahdollisti keskustelun avauksen luontevasti. Iltapäivät olivat toteutumaa varhaiskasvatuskeskusteluista. Aihe oli tullut esille varhaiskasvatuskeskusteluissa, jolloin se oli hyvin ajankohtainen ja yksi tapa miten voi vanhempien kanssa käytyä keskustelua hyödyntää. Iltapäivissä oppi tuntemaan perheitä ja vanhempia paremmin. Esille tuli heidän tapoja ja ajatuksia arjesta. Tämä mahdollisti sen, että ryhmän lapsia oppi ymmärtämään vieläkin paremmin ja se antoi työntekijälle arvokasta tietoa lapsen kotiympäristöstä.

Yhteistyö ja kasvatuskumppanuus toimisivat hyvin ilman avoimia iltapäiviäkin. Tulosten perusteella voidaan kumminkin päätellä, että avoimet iltapäivät mahdollistivat vanhempien osallistamisen ja keskustelun valitusta aiheesta. Tämä edes auttaa yhteistyössä ja antaa ryhmälle mahdollisuuden ottaa vanhempien näkemyksiä käyttöön. Avoimet iltapäivät vastasivat hyvin ryhmän sen hetkisiin vanhempien tarpeisiin, jolloin se oli hyvin ajankohtainen yhteistyötapa. Avoimien iltapäivien aihe oli hyvin sidottu ryhmää koskeviin aiheisiin ja se tarjosi vanhemmille erilaista lähestymistapaa keskustella. Tämän tyylinen näytti sopivan osalle vanhemmalle hyvin. Avoimet iltapäivät toivat yhteistyöhön kaivattua vaihtelua. Yhteistyö sujuisi ilman näitä avoimia iltapäiviä, mutta ehkä kaikkia asioita ei tulisi samalla tavalla käytyä läpi vanhempien kanssa.

Tarkasteltaessa avoimia iltapäiviä yhtenä yhteistyön muotona, on vanhempien ja ammattilaisen näkökulma yhteistyöstä otettava huomioon. Koska iltapäivien tarkoitus oli tuoda jotain uutta yhteistyöhön, tarvitaan sen hetkistä tietoa ammattilaisilta ja vanhemmilta. Vaikka kyselyn vastaukset olivat samansuuntaisia ja aiempien vuosien tapaisia toivomuksia, antoi se silti suuntaa avoimiin iltapäiviin ja sen pohdintaan. Kasvatuskumppanuudessa on mielestäni tärkeää se, että yhteistyö ei jää vaan alkututustumisiin ja vasukeskusteluihin. Näiden lisäksi tarvitaan koko vuoden ajalle kestävää yhteistyötä sekä jatkotyöskentelyä vanhempia ja lasta koskevissa asioissa.

Yhteistyössä on hyvä muistaa, että lapsi on aina osa perhettä ja sen kokonaistehtävää. Aina tulisi pyrkiä tarkastelemaan lapsen kotia ja sen kulttuuria laajemmin. Tämä voisi auttaa ymmärtämään vanhempien poikkeaviakin toimintatapoja, toiveita ja odotuksia (Helenius ym. 2002, 264).

7 POHDINTA

Opinnäytetyö prosessin aikana sain huomata kuinka laaja-alainen aihe kasvatuskumppanuus on. Aiheen rajaaminen ja tarkastelu on vaikeaa, koska siihen liittyy niin paljon erilaisia asioita. Kasvatuskumppanuuden haasteelliseksi tekee myös se, että jokainen henkilö luo toimiessaan omanlaisen yhteistyön, jolloin kasvatuskumppanuus ei koskaan ole luettavissa oppikirjoista.

Opinnäytetyössäni lähdin pohtimaan kasvatuskumppanuutta osallisuuden ja vuorovaikutuksen kautta. Osallisuus ja vuorovaikutus tulivat esille myös kyselyiden vastauksissa. Nämä ovat mielestäni olennainen osa kasvatuskumppanuuden rakentumisessa. Niiden kautta voidaan oivaltaa kuinka yhteistyö kehittyy ja kuinka sitä saadaan syvennettyä. Ilman vanhempien osallisuutta, jää yhteistyö pintapuoleiseksi. Osallisuus mahdollistaa jokaiselle osallistumisen omalla haluamallaan tavallaan. Kun ammattilainen antaa mahdollisuuden osallisuuteen, voi vanhempi päättää kuinka hän osallistuu siihen. Tämä toimii yhteistyön pohjana, ammattilainen luo mahdollisuudet ja vanhempi käyttää mahdollisuudet hyväksi. On hyvä muistaa, että kaikki vanhemmat eivät välttämättä halua olla kaikessa mukana, eikä tämä tarkoita silti kasvatuskumppanuuden huonompaa laatua. Kasvatuskumppanuus ei tarkoita, että kaikkien tarvitse osallistua kaikkeen, vaan se tarjoaa mahdollisuuksia erilaisiin toimintoihin. Toiselle riittää vähäisempi yhteistyön määrä kun taas toinen haluaa enemmän yhteistyötä.

Vuorovaikutus on kasvatuskumppanuuden ydintä. Sen merkitys korostui kyselyiden vastauksissa. Keskustelua ja sen laatua pidettiin tärkeänä. Vuorovaikutus ei voi kasvatuskumppanuudessa olla mitä tahansa. Keskustelu on ammatillista ja siinä tulee olla päämäärä, tavoite ja tarkoitus. Sosionomi koulutuksessa painotetaan vuorovaikutusosaamista, mikä tukee osaamista kasvatuskumppanuudessa. Uskon, että sosionomi omalla hyvällä vuorovaikutusosaamisella kykenee luomaan hyviä yhteistyösuhteita.

Avoimissa iltapäivissä pyrittiin ottamaan huomioon osallisuus ja vuorovaikutuksen laatu. Näissä mielestäni onnistuttiin hyvin. Tosin kaikkia vanhempia ei saatu mukaan avoimiin iltapäiviin, mutta jokaisen tapaa kunnioittavana, uskon että kaikille perheille ei sovi tämän tyylinen yhteistyömuoto. Iltapäivissä oli vuorovaikutukseen otettu selkeä tavoite, lapsen identiteetti ja vuorovaikutus, jonka kautta vuorovaikutus eteni. Siinä yhdistyi työntekijän ammattitaito ja vanhemman tukemisen mahdollisuus.

Myös vanhemmat olivat asiassa samalla viivalla työntekijän kanssa, koska heille oli aiheesta jaettu etukäteen tiedote. Tämä edisti mielestäni joissakin vanhemmissa varmuutta puhua asioista, kun tietää mitä ammattilainen ajattelee tai mitä aiheesta on kirjoitettu. Näin ollen vanhemman mahdollisuus osallistua keskusteluun oli helpompaa eikä asiasta tullut tietämättömyyden tunnetta. Avoimet iltapäivät eivät ehkä sovellu kaikkien ryhmien arkeen, mutta se mielestäni antaa hyvää mallia siitä kuinka yhteistyötä voi syventää ja tehdä tavoitteelliseksi. Se on myös tavallaan vastaus siihen kuinka päivittäisen keskustelun vähyyttä voidaan paikata. Kun ei pystytä joka päivä keskittymään jokaisen perheen kanssa pitkiin keskusteluihin, voisi avoin iltapäivä silloin tällöin paikata näitä keskusteluja.

Kyselyiden avulla sain varmuutta ja luotettavuutta tutkimukseeni. Vastaukset vastasivat hyvin paljon omia mielikuviani ja tuntemuksia asiasta. Kasvatuskumppanuus etenee tietyllä tavalla, ammattilaisilla ja vanhemmilla on tietyt vaatimukset sekä odotukset asiaan. Asiasta heräsikin kysymys minkä vuoksi vuodesta toiseen puhutaan, että kasvatuskumppanuus jää pinnalliseksi tai hajanaiseksi. Jokainen ammattilainen varmasti tietää mitä kasvatuskumppanuuteen vaaditaan ja mitä siltä odotetaan. Kasvatuskumppanuuden syventymisessä voi olla resurssikysymys, ajanpuute tai osaamattomuus vuorovaikutuksessa. Olisikin mielenkiintoista tutkia enemmän ammattilaisten vuorovaikutusosaamista ja minkälaisia tavoitteita heillä on siihen sekä mitkä asiat vaikuttavat vuorovaikutukseen ja kuinka käyttäydymme erilaisissa tilanteissa. Päivähoidossa vuorovaikutuksessa on mukana paljon tunteita ja odotuksia. Näiden näkyvyyttä ja ammattilaisen suhtautumista niihin olisi myös mielenkiintoista tutkia. Suomalainen kulttuuri osaltaan ohjaa meitä tietynlaiseen vuorovaikutukseen ja antaa meille mallin sen toteuttamiseen. Haasteena kasvatuskumppanuudessa on perheiden erilaiset tarpeet. Koskaan ei voi ennalta tietää miten vuorovaikutus etenee ja kuinka toinen suhtautuu asioihin. Näin ollen kasvatuskumppanuudesta ei voi tehdä selkeitä yleistyksiä.

Tutkimukseni oli toimintatutkimus ja sen pääasiallinen merkitys oli oman työn kehittäminen. Koska aineisto oli melko pieni tutkimuksessa, ei se ole kovin yleistettävissä, mikä vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Tästä huolimatta sain omaan työhöni uudenlaisen näkökulman kasvatuskumppanuuteen ja ajattelen asiaa tämän työn jälkeen erilalla. Näin ollen tutkimukseni kehittämisenäkökulma on mielestäni onnistunut. Toivon, että työstäni sai ryhmäni muut ammattilaiset kehitysideoita ja he kykenevät hyödyntämään tätä tulevaisuudessa.

Kaiken kaikkiaan kasvatuskumppanuus monimutkaisuudessaan tulisi nähdä mahdollisuutena tehdä varhaiskasvatustyötä ottaen huomioon vanhempien näkökulmaa kunnioittaen. Asiaa ei tulisi nähdä suurena möykkynä tai pakonomaisena tehtävänä. Meillä ammattilaisilla on monesti tapana ajatella kasvatuskumppanuus hyvin monimutkaisena asiana ja yritämme siihen liian usein laittaa teorian tietoa. Jotta säästyisimme liian monimutkaiselta ja vieraskorealta yhteistyöltä, tulisi mielestäni painottaa vuorovaikutusosaamista ja arkitiedon jakamista. Niin kuin aikaisemmin on tullut ilmi, me kaikki olemme erilaisia eikä meitä voi yhteen samaan muottiin laittaa. Jotta kasvatuskumppanuus ei jäisi sanahelinäksi tai työn taustalle, tarvitaan siihen uudenlaista puhtia ja varmuutta.

LÄHTEET

Alasuutari, M. 2011. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Vastapaino.

Arnold, A. & Rutter, R. 2011. Working with parents. Featherstone Education.

Heikkinen, H. 2008. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä, L. (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Kansanvalistusseura, 16-30.

Kiesiläinen, L. 2002. Vuorovaikutus ammattina. Teoksessa Helenius, A., Karila, K., Munter, H., Mäntynen, P. & Siren-Tiusanen, H. Pienet päivähoitossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Wsoy, 256-264.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2014. Tuki ja kirjoita. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Mattila, K-P. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Bookwell oy. PS-kustannus.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään – Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Pedatieto.

Karila, K. & Nummenmaa, A-R. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen. Kuvauskohteena päiväkotii. Wsoy.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Gummerus kirjapaino oy.

Kekkonen, Marjatta 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Juvenes Print-Tampereen yliopistopaino Oy.

Kemppinen, P. 2001. Kasvatuksen maailmat. Kadotettua kasvatusvastuuta etsimässä. Kannustusvalmennus P.&K. Oy.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812#L2P4>). Luettu 2.3.2015.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2013. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Kirjapaja.

Sommers-Piironen, R., Vainio, J., Mäkelä, P., Vilmilä, F. & Kataja, E. 2011. Osallisuus – mitä se on? Teoksessa Kauppinen, R. (toim.) Lapsen ääni – tarina minulta. Paintmedia, 11.

Uusitalo, H. 1996. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Wsoy.

Venninen, T. ym. 2012. “Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä – mitä se lopulta tarkoittaa?” Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Socca.

Turja, L. & Fonsén, E. (toim.) 2010. Suuntana laadukas varhaiskasvatus. Professori Eeva Hujalan matkassa. Suomen varhaiskasvatus ry. Juvenes print.

Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Gummerus kirjapaino Oy. Luettu 10.1.2015.

<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistamistyöryhmä. 2014. Kohti varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän raportti. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Luettu 12.4.2014.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr11.pdf?lang=fi>

LIITTEET

Liite 1. Ammattilaisten kyselylomake

Kasvatuskumppanuus: Yhteistyö vanhempien kanssa (Palautus palautelaatikkoon, viimeistään pe 11.4.2014)

Mikä toimii?

Mikä ei toimi?

Mitä tulisi olla enemmän?

Onko jotain mitä jättäisit pois?

Minkälaista yhteistyötä teette vanhempien kanssa?

Liite 2. Vanhempien tiedote ja kyselylomake

Hei!

Kiitoksia kuluneesta vuodesta ja aurinkoista kesää! Lähestyn teitä pienellä kirjeellä, koska en varmaan ennen kesää näe teitä enää. Olen aloittanut jo äitiyslomani ja käyn muutamia kertoja enää vierailulla ryhmässä. Vuosi oli mielenkiintoinen ja teidän kanssa oli ilo tehdä yhteistyötä. Olen tekemässä opinnäytetyötä liittyen ammattikorkeakouluopintoihini. Olen tutkinut kasvatuskumppanuutta eli vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä päiväkodissa. Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan kaikkea yhteistyötä mitä tehdään vanhempien ja päivähoidon henkilökunnan välillä. Sen tarkoitus on vanhempien ja henkilöstön tietoinen sitoutuminen toimia yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Alla oleva lappu liittyy opinnäytetyöhöni ja olisin hyvin kiitollinen jos kerkeätte vastamaan kysymyksiin sekä palauttamaan lapun palautelaatikkoon **viimeistään pe 30.5.2014**. Kysely löytyy myös tenavanetistä ja jos haluatte täyttää sen sähköisesti voi sen palauttaa osoitteeseen: xxxxxxxx. Kaikki tiedot käsitellään luottamuksellisesti ja nimettömästi.

Kiitoksia vastauksista etukäteen!

Terv. Kaisa Kuikka

2(2)

Yhteistyö päivähoitoon ja päivittäiset keskustelut henkilökunnan kanssa.

(Palautus palautelaatikkoon, viimeistään pe 30.5.2014)

Vastaajan sukupuoli: 1. nainen 2. Mies

Ikä: Lasten iät /lapsen ikä:

Kuinka kauan olette käyttäneet päivähoiton palveluita:

1.Miten kuluneen vuoden aikana on toiminut yhteistyö päivähoitopaikkaan?

2. Onko jokin asia mikä ei ole toiminut?

3. Toivoisitteko jotain lisää päivittäiseen yhteistyöhön?

4. Haluaisitteko jotain vähemmän päivittäiseen yhteistyöhön?

5. Koetteko saaneenne tarpeeksi tukea lapsenne kasvuun ja kehitykseen päivähoitosta?

6. Haluaisitteko enemmän avoimia tilaisuuksia päiväkotiin, missä voisi keskustella lapsen kehityksestä ja kasvusta?

Liite 3. Avoimien iltapäivien tiedote

Tervetuloa lastanne haettaessa kertomaan oma mielipiteenne lapsen identiteetistä ja vuorovaikutuksesta sekä katsomaan videota ryhmän toiminnasta. **Maanantaina 24.4. henkilökunta on varautunut juttelemaan aiheesta klo 15-15.45. välillä ja ke 26.4. klo 15.45.-16.30. välillä.**

Lapsen identiteetti ja vuorovaikutus

- Identiteetti muokkaantuu moninaisilla tavoilla, joilla lapsi kutsutaan vuorovaikutukseen, tarjotaan paikkaa ja osallisuutta toiminnassa, ajassa ja tilassa.
- Identiteetin rakentumisessa on kyse suhteista toisiin ihmisiin, mukaan ottamisesta tai sosiaalisesta poissulkemisesta.
- Kasvatussuhteissa aikuisen tärkeä tehtävä on olla sensitiivinen niille havainnoille, jotka kertovat siitä, millaisia kutsuja lapset esittävät toisilleen, ottavat toinen toisensa tarjoamat paikat ja roolit vastaan ja kuinka se kaikki muovaa lapsen identiteettiä.
- Esimerkiksi erilaiset roolileikit draama- ja tarinalliset mielikuvaharjoitukset ohjaavat lapsia eläytyvän mielikuvituksen avulla löytämään näkökulmia, tiloja, paikkoja ja ryhmän jäsenyyksiä. Samalla he oppivat myös tarpeellisen taidon kieltäytyä ei-toivotuista kutsuista
- Lapsen ensimmäisten ikävuosien aikana luodaan perusta perusturvallisuudelle, tunne-elämälle, sosiaalisille taidoille, itsehillinnälle, oikean ja väärän oppimisille ja vastuullisuuteen kasvamiselle. Leikki-ikässä luodaan mahdollisuudet oma-aloitteisuudelle, luovuudelle, aktiivisuudelle, keksimiselle ja uteliaisuudelle.
- Aikuinen voi ohjata lapsen vuorovaikutusta sanoittamalla, lukemalla, laulamalla ja loruttelemalla
- Lapselle voi jo pienestä pitäen opettaa kohteliaita tapoja ja asioita mitkä ovat sallittuja sekä mitkä eivät
 - ⇒ Lapsi havainnoi tarkasti ympäristöä ja oppii paljon asioita aikuisen mallista
 - ⇒ Aikuisen tehtävänä on olla suunnan näyttäjä, oikean ja väärän erottaja sekä mahdollistaa lapsen identiteetin sekä persoonan kehittyminen

(Lähde: Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja).

Iltapäivät ovat osa opinnäytetyötäni, jonka teen ammattikorkeakouluun sosionomi opinnoistani. Avoimessa iltapäivässä nousseet kaikki tiedot käsitellään luottamuksellisesti ja nimettömästi. Tutkin tämän tyyllisen yhteistyön vaikutusta kasvatuskumppanuuteen. Otan mielelläni palautetta vastaan avoimesta iltapäivästä.

Ystävällisin terveisin

Kaisa Kuikka